

Збірник наукових матеріалів
XXXIV Міжнародної науково-практичної
інтернет - конференції
el-conf.com.ua

«ІННОВАЦІЇ В НАУЦІ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ»

07 жовтня 2019 року

Частина 7

м. Вінниця

Інновації в науці: сучасні виклики, XXXIV Міжнародна науково-практична інтернет-конференція. – м. Вінниця, 07 жовтня 2019 року. – Ч.7, с.96.

Збірник тез доповідей укладено за матеріалами доповідей XXXIV Міжнародної науково-практичної інтернет - конференції «Інновації в науці: сучасні виклики», 07 жовтня 2019 року, які оприлюднені на інтернет-сторінці el-conf.com.ua

Адреса оргкомітету:
2018, Україна, м. Вінниця, а/с 5088
e-mail: el-conf@ukr.net

Оргкомітет інтернет-конференції не завжди поділяє думку учасників. У збірнику максимально точно збережена орфографія і пунктуація, які були запропоновані учасниками. Повну відповідальність за достовірну інформацію несуть учасники, їх наукові керівники та рецензенти.

Всі права захищені. При будь-якому використанні матеріалів конференції посилання на джерела є обов'язковим.

ЗМІСТ

Філологічні науки

<i>Баранова Т.М.</i> МІСЦЕ КІНЕМАТОГРАФУ У ІНТЕРМЕДІАЛЬНОМУ ПРОСТОРИ.....	5
<i>Галета Н.В., Сидорук Г.І.</i> «НЕПЕРЕКЛАДНЕ» У НАРОДНИХ КАЗКАХ ТА СПОСОБИ ЙОГО ПОДОЛАННЯ.....	7
<i>Бершацький С.С., Сидорук Г.І.</i> ПРОБЛЕМА ЕКВІВАЛЕНТНОСТІ ТА АДЕКВАТНОСТІ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ АНГЛІЙСЬКИХ ХУДОЖНІХ ФІЛЬМІВ	12
<i>Бунчук О.С., Сидорук Г.І.</i> СПОСОБИ ДОСЯГНЕННЯ АДЕКВАТНОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ МІЖНАРОДНИХ ДОГОВОРІВ ТА НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ ДОКУМЕНТІВ.....	17
<i>Горькавий Є.О., Сидорук Г.І.</i> ІНОЗЕМНІ СЛОВА В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ .	21
<i>Грига Я.О.</i> ЯВИЩЕ МОВНОЇ ГРИ ТА ПАРОНІМІЯ ЯК ЙОГО ОСНОВНИЙ СТИЛІСТИЧНИЙ ЗАСІБ У АНГЛОМОВНІЙ ПОЕЗІЇ	25
<i>Добровольська М.І.</i> ПЕРЕДАЧА ЗВУКОВОГО СИМВОЛІЗМУ В ЛІТЕРАТУРНО-ХУДОЖНІХ ТВОРАХ	28
<i>Іщенко М.І., Сидорук Г.І.</i> СТИЛІСТИЧНІ, ГРАМАТИЧНІ ТА СИНТАКСИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ІДІОМ ТА ЇХНІЙ ПЕРЕКЛАД	32
<i>Kishchenko A.Y.</i> THE ROLE OF OWN NAMES IN LITERARY CONTEXT.....	36
<i>Кузик О.В.</i> ЕФЕКТИВНЕ ВИКОРИСТАННЯ СЛЕНГОВИХ ЛЕКСИЧНИХ ОДИНИЦЬ НА ЗАНЯТТЯХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ.....	38
<i>Кушнір Л.</i> ПОЛІСЕМІЯ ЯК ПРОБЛЕМА ПЕРЕКЛАДУ ТЕРМІНІВ З АНГЛІЙСЬКОЇ НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ	41
<i>Литвин В.Ю., Сидорук Г. І.</i> ВІЛЬНА АДАПТАЦІЯ «ЕНЕЇДИ» ВЕРГІЛІЯ І.П. КОТЛЯРЕВСЬКИМ І ПОЧАТОК НОВОГО ЕТАПУ УКРАЇНСЬКОГО ПЕРЕКЛАДУ	47
<i>Лукова С.Б.</i> ВАРІАТИВНІСТЬ СКЛАДОВИХ СЕМАНТИЧНОГО ЯДРА ТЕКСТІВ-ІНТЕРВ'Ю (НА МАТЕРІАЛІ АНГЛОМОВНОЇ ПРЕСИ).....	51
<i>Лякір К.В., Сидорук Г.І.</i> АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДАЦЬКОЇ ЕТИКИ.....	55

<i>Martynchuk O., Demochka L.</i> LINGUISTIC SOCIAL AND CULTURAL METHOD IN TEACHING ENGLISH TO STUDENTS OF TECHNICAL HIGHER EDUCATIONAL ESTABLISHMENTS	59
<i>Маруневич В.С.</i> АСОЦІАТИВНЕ ПОЛЕ ЕРГОНІМІВ МІСТА ВІННИЦЯ	63
<i>Нечкалюк П.</i> ВИЯВ КОМІЧНОГО У ПОЕЗІЇ АБСУРДУ	68
<i>Овчар М.О.</i> ПРИЧИНИ ТА ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ ТРИВОГИ ПЕРЕД ПУБЛІЧНИМ ВИСТУПОМ	70
<i>Олійник А.О.</i> ВЕРБАЛЬНА СКЛАДОВА АНГЛОМОВНОГО ГРАФІЧНОГО РОМАНУ	74
<i>Саган Ю.В., Сидорук Г.І.</i> АНТИЧНИЙ СВІТ І ПЕРЕКЛАД ЕПОХИ СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ.....	78
<i>Сацюк Д. П., Сидорук Г.І.</i> AMERICAN AND BRITISH VOCABULARY: DIFFERENCES OF THEIR VARIANTS IN MODERN LITERARY ENGLISH	81
<i>Ткачук К.С.</i> ФУНКЦІОНУВАННЯ ЗАПОЗИЧЕНЬ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПЕРЕДАЧІ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ.....	87
<i>Федосова А.Ю.</i> МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ І-ІІ РІВНІВ АКРЕДИТАЦІЇ.....	92

МІСЦЕ КІНЕМАТОГРАФУ У ІНТЕРМЕДІАЛЬНОМУ ПРОСТОРИ

Баранова Т. М.

студентка факультету іноземних мов
Вінницький державний педагогічний університет
ім. М. Коцюбинського
м. Вінниця, Україна

Перед тим як розпочати розмову про інтермедіальність у кіно варто зауважити, що досить велика кількість питань стосовно інтермедіальних зв'язків у просторі кінофільму залишаються без відповіді. Зокрема, немає чіткого визначення, якою є роль кіно у *інтермедіальних та загальних медіальних дослідженнях*. Окрім цього, не зовсім зрозуміло, яким є місце інтермедіальних досліджень кінематографу у загальній структурі теорії фільму. Це дає нам змогу зробити висновок, що питання на рахунок того, чи можемо ми говорити про загальну теорію фільму у відношенні до кіноінтермедіальності, також залишається відкритим.

Якщо ми поглянемо на ці запитання детально, то ми зможемо побачити, що дати на них відповідь буде не так легко, як це може видатись на перший погляд. В той час як інтермедіальність стала загальноприйнятим терміном у медіа дослідженнях, як зазначає А. Пето, «*in film studies it is still a concept surrounded with much scepticism and ambiguity*» (1, ст. 39).

В рамках загального поля інтермедіальних досліджень, кіноінтермедіальність, здається, набула дещо парадоксального статусу. Вищезазначена парадоксальність полягає у тому, що у той час як у літературі та, особливо останнім часом, у нових цифрових медіа, домінує дискурс інтермедіальності, і люди, які вивчають та детально його досліджують, мають або класичну освіту у сфері літератури, або ж освіту у сфері медіа/комунікаційних досліджень, ми можемо побачити, що майже жодне теоретичне дослідження інтермедіальності у будь-якій сфері не може бути написаним без посилань на кінематограф. А. Пето відзначає, що більшість із наукових праць, що тим або іншим чином

мають справу із вищевказаним феноменом, зазначають фільм як середовище, в якому можна знайти яскраві прояви інтермедіальності. Проте науковець також зауважує, що більшість із таких посилань та спостережень обмежується всього лише декількома реченнями і більшість його колег «*clearly betray that they are not at home with the history or theory of film as a medium*» (1, ст. 41). Як наслідок, такі посилання здебільшого досить критично сприймаються спеціалістами у сфері теорії фільму. Однак, це не означає, що науковців, які б концентрували свою увагу лише на інтермедіальності кінематографу, зовсім немає. Навпаки, бібліографія робіт, написаних у період із 1990-их років, досягла досить вражаючих розмірів; до найбільш ґрунтовних можна віднести напрацювання Девіда Родовіка, Ноеля Керрола та Брігітти Пойкер. Проте, ми все ще маємо справу із ситуацією, у якій кіноінтермедіальність знаходиться дуже далеко від того статусу, при якому її б розглядали так детально і серйозно як, до прикладу, інтермедіальність у літературі.

За словами А. Пето, «*Studies openly confessing an intermedial approach to film may find themselves in a kind of maverick status, being disregarded by certain academic circles that see in them an unwelcome hybridization of film theory, an «application» of a conceptual framework regarded as something coming from «outside» mainstream film theories*» (1, ст. 41).

Незважаючи на таке ставлення, вже згаданий нами науковець стверджує, що кіномистецтво все ж можна вважати повноправним учасником інтермедіальних відносин / представником інтермедіальності як феномену, адже саме кінематограф слугує простором для найбільш яскравого поєднання та взаємодії різних форм медіа – літератури, живопису, театрального мистецтва, а також музики та сучасних цифрових технологій.

Література:

1. Carroll, N. (2003). *Engaging the moving image*. New Haven–London: Yale University Press.
2. Petho, A. (2010). Intermediality in film: A historiography of methodologies. *ACTA UNIV. SAPIENTIAE, FILM AND MEDIA STUDIES*, 2, 39-72.

3. Peucker, B. (2007). *The material image. Art and the real in film*. Palo Alto: Stanford University Press.

4. Rodowick, D. N. (2007). *The virtual life of film*. Cambridge and London: Harvard University Press.

Педагогічні науки

«НЕПЕРЕКЛАДНЕ» У НАРОДНИХ КАЗКАХ ТА СПОСОБИ ЙОГО ПОДОЛАННЯ

*Галета Н.В.,
студентка 2 курсу,
Сидорук Г.І.,
к. філол. н., доцент
Національний університет біоресурсів
і природокористування України,
м. Київ, Україна*

Казка здавна посідає почесне місце в житті людини. Ознайомлюючись з новою казкою, читач отримує можливість не лише пізнати іншу, поки що чужу для себе культуру, країнознавчі явища, традиції, а й через порівняння краще зрозуміти свої. Під час перекладу казок виникають проблеми, які насамперед пов'язані з особливостями їх художньої форми, стилістичними засобами та значною кількістю *безеквівалентної лексики*. У сучасній мовознавчій науці цей термін порівняно новий і потребує більш детального дослідження. Безеквівалентна лексика є відображенням національно-культурної своєрідності мови на лексичному рівні; вона визначає поняття та явища, що не мають еквівалента в інших культурах. Наведемо та проаналізуємо найбільш поширені способи перекладу безеквівалентної лексики на матеріалі наших казок:

1. Транскодування. У процесі транслітерації графічну форму слова передають засобами мови перекладу, тоді як при транскрипції – його звукову форму. Так, імена героїв казок: *Іванко – Ivanko, Марічка – Marichka, Лар і Крос – Larr and Kross*. Однією з основних переваг транскрипції або транслітерації є

максимальна стислість. Цей спосіб слід використовувати обережно, оскільки іноді передача колориту, який не є основною метою, може відтіснити на другий план передачу змісту реалії без виконання комунікативного завдання перекладу.

2. Калькування полягає в передачі безеквівалентної лексики шляхом заміни її складових частин – морфем чи слів (у випадку зі стійкими словосполученнями) їхніми прямими лексичними відповідниками в мові перекладу: *Кросград* – *Krosstown*, де перекладач використав транскодування основи *Кросс* – *Kross* для збереження незвичайності та неповторності власної назви, та калькував основу *град-town*, *Зоря і Чародійка Пімьма* – *The bright Dawn and the Dreary Darkness*, де *Зоря* – *Dawn*, *Пімьма* – *Darkness* і використано додавання слова. Перекладач ввів лексичні елементи, відсутні в оригіналі, з метою правильної передачі смислу речення та підсилення прагматичного ефекту.

3. Дескриптивну перифразу можна коротко охарактеризувати як описовий зворот, за допомогою якого явище, предмет, особа називаються не прямо, а описово, через характерні їх риси. В назвах казок: *Марічка та Іванко* – *The Tale of Love* передано саме значення власних назв, які в українській культурі завжди асоціюються з історією про кохання; *Чародій і Злий Чоловік* – *Merrymind and Wickedwink* структура оказіоналізмів складається з двох основ *merry* – веселий, *mind* – розум та *wicked* – злий, *wink* – миготіння. Можна припустити, що перекладач намагався надати характеристики персонажів української культури; в реалії веснянки *joyful songs* перекладач описав, яке функціональне навантаження несе це поняття для українського народу.

4. Гіперонімічне перейменування є досить поширеним видом перекладу, що пов'язане із засадничими поняттями лексичних трансформацій, категоризацією денотата, визнанням ізоморфізму частини й цілого, генералізацією. Цей прийом передає семантику з втратою семи «локальність» і окремих семантико-диференційних ознак: *зустрічати хлібом-сіллю* – *hospitality*, тут перекладач пояснює значення фразеологізму за допомогою більш ширшого поняття.

5. Компенсація – це спосіб перекладу, за якого елементи смислу, прагматичні значення, а також стилістичні нюанси, тотожна передача яких є неможливою, а отже, такі, що втрачаються при перекладі, передаються елементами іншого порядку, причому необов'язково у тому самому порядку. Українська народна казка цінна своїми зачинами та кінцівками, що насиченні атмосферою таємничості, гострих вражень, магії, чудес та зрештою безкінечного гумору, що робить її особливою в очах інших народів. Ці увіковічені словосполучення відкривають перед читачем мудрість та знання наших пращурів, тому важливо зануритися у джерело та донести до читача його життєдайну силу. Слід зберігати емоційне навантаження у прикладі *про людське око – to pretend, радий-радісінький – cheeky*, де типовий для української мови лексичний засіб передано іншим засобом; *мріяв-мріяв – thought and thought*, де перекладач тяжіє до збереження повтору і використовує компенсацію. Цей вид перекладу було використано для перекладу вигуків *у-у-у! – ugh!* та «*От я й переміг тебе! Адзуськи!...*» – «*At last I've got the better of you! Have you?*», де перекладач використав питання із допоміжним дієсловом саме для збереження ефекту, створеного мовою оригіналу [1, с. 96-106].

Під час роботи з казками слід враховувати низку чинників, а саме зберегти своєрідність та неповторність казки, її національно та культурно специфічний колорит, функціональне навантаження. Запорукою успішного перекладу казок є дотримання вимог прагматичної адекватності, тобто відтворення засобами мови перекладу того ефекту та впливу, що здійснює казка на читача тексту оригіналу. Майстерність перекладача полягає у вдалому поєднанні таких стратегій, як одомашнення та відчуження, засобами реалізації яких слугують різноманітні перекладацькі способи та трансформації.

Українська народна казка вирізняється своїми зачинами та кінцівками, насиченими атмосферою таємничості, гострих вражень, магії, чудес та гумору, що робить її особливою в очах інших народів. Ці крилаті словосполучення відкривають перед читачем мудрість та знання наших пращурів, тому важливо зануритися у мову казок та донести до читача їхню життєдайну силу, не

розхлюпавши, ступаючи по важкому перекладацькому шляху. Важливо пам'ятати, що всі прояви національного колориту перекласти неможливо, і не потрібно, вистачить лиш основних її проявів. Ми виділили низку факторів, важливих для перекладу зачинів українських казок: 1. реальні факти (Було це давно-давно, коли ще люди ходили на панщину. Давним-давно були такі часи, що молодих хлопців кликали в армію, коли їм було двадцять). 2. регіональні маркери (Жили в Новому Давидкові, на Мукачівщині, чоловік з жінкою. Одного разу в селі Миловому на Херсонщині в одного чоловіка був жвавий хлопчина, з яким батько завше рибальчив. 3. римовані повтори (Десь-не-десь, в тридесятому царстві, в іншій державі жив цар з царицею чи князь із княгинею, і було в них два сини. Раз був, де не був, у тій землі, де уже край світу, один чоловік. Жив, де не жив, один багатий граф. Був – не був, та кажуть люди, що був, дуже багатий пан-дідич [4].

Кожне із перерахованих фактів несе важливу інформацію про український народ, його історію, стиль життя, мовлення, мислення. Це не означає, що інші зачинові реалії мають залишатися поза увагою перекладачів, проте мають право бути частково пристосованими до культури, на мову якої здійснюється переклад. Наприклад, в українських зачинах переважно зустрічаються прості речення, тоді як іншомовний реципієнт краще сприймає складносурядне речення. При цьому граматичні трансформації такого типу не спотворюють контекст. Проілюструємо це за допомогою наведених прикладів: У лісі да жила лисиця, а біля того ліса да жив собі чоловік. У того чоловіка да був кіт. Він колись добре мишей ловив, а далі, як осліп, дак і перестав. *In a certain forest there once lived a fox, and near to the fox lived a man who had a cat that had been a good mouser in its youth, but was now old and half blind* [4, с. 2].

Менше всього труднощів виникає у передачі заключних формул українських казок, що констатують кінцеве благополуччя героїв, оскільки в англійських казках є їх еквіваленти. Трудність для перекладача постає в спробі передати все різноманіття українських заключних формул "мізерними формальними засобами англійської мови", які, крім різноманітних варіантів

10

констатації кінцевого благополуччя героїв, включають у себе ще й низку інших моментів [2, с. 184]. Серед особливостей варто виділити жартівливі римовані кінцівки, які переважно не мають нічого спільного з сюжетом казки. Наприклад, І кінець кінцем, бо курка з яйцем. Поїхали в ліс, вирубали ківш, то ще б казки було більш. Між тими квітами пишно розцвіла червона півоня, а цю казку розказала Юрчачка Доня. Сіла баба на стілець, а нашій казці кінець [4].

Серед жартівливих фраз часто казкарі нам пропонують кінцівки зі словами-символами, серед яких часто зустрічається слово "горнець", що має важливе магічно-сакральне значення для українського народу. За давнім повір'ям, горщики добра господиня не лишає відкритими, особливо на ніч – у них може впасти щось нечисте; розбите горня – символ руїни, розбрату; дірявий горщик – марнотратник; щербатий горщик – нещаслива, невдатна людина [3, с. 149]. *Сказився бабин горнець, та й казці кінець. Розбився горнець – нашій казці кінець. На радості жінка розбила глиняний горнець, і нашій казочці кінець.* Вище перелічені кінцівки: 1) римовані потішки; 2) слова-символи, важливі для перекладу, не підлягають транслітерації чи калькуванню. Переважна кількість перекладачів з обережністю підходять до вибору влучного перекладу таких кінцівок, проте казуси трапляються та здебільшого вони пов'язані з неправильним пошуком відповідника. У казці "*Старий собака*" перекладач вирішив внести краплю творчості у переклад, унаслідок чого ми отримали, по-перше, розширену кінцівку, в якій з'явився ще один герой, відбулася конкретизація відрізка часу, по-друге, слова *крихта хліба* перетворилися на *a large lump of bread*. Порівняймо речення оригіналу та перекладу: *Жінка дала собаці крихту хліба. – And henceforth the woman and her husband gave the old dog a large lump of bread every day* [4, с. 5].

Отже, перелічені переклади ще раз підтверджують, що переклад річ не проста, і якщо якісь казуси і мають місце, вони лише підтверджують намагання перекладача пристосувати твір під іншомовного читача, допомогти сприйняти непростий світ української казки через призму слів-відповідників, методом доповнення та пояснення.

Література:

1. Бархударов Л.С. Язык и перевод (Вопросы общей и частной теории перевода) / Л.С Бархударов. – М. :МО, 1975. – 240 с.
2. Егорова О.А. Традиционные формулы как явление народной культуры : на материале рус. и англ. фольклор. сказки : дис. ... канд. культурол. наук : 24.00.01 / Егорова О.А. – М., 2002. – 259 с.
3. Жайворонок В.В. Знаки української етнокультури : Словник-довідник / В. В. Жайворонок – К.: Довіра, 2006. – 149 с.
4. Казки українською мовою [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://kazka.vn.ua> (станом на 26.08.13.).
5. Nisbet Bain R. Cossack fairy tales and folk-tales / R.B. Nisbet – NY:A.L. Burt Company, 1894. – 428 p.

УДК 801

Філологічні науки

ПРОБЛЕМА ЕКВІВАЛЕНТНОСТІ ТА АДЕКВАТНОСТІ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ АНГЛІЙСЬКИХ ХУДОЖНІХ ФІЛЬМІВ

Бершацький С.С., Сидорук Г.І.
студент гуманітарно-педагогічного факультету
Національний університет біоресурсів
і природокористування
м. Київ, Україна

Мета статті полягає в розкритті чинників, які впливають на переклад англійськомовних фільмів, їхньої еквівалентності та адекватності.

На сьогодні кінематограф набуває все більшої популярності. Кіноіндустрія займає одну з провідних позицій в культурі. Художні фільми покликані розважати, навчати і надихати глядача. Зарубіжні фільми дають аудиторії можливість дізнатися щось нове про людей та культуру країн, що беруть участь в їх виробництві. Коректність формулювання назви є однією з умов правильного розуміння глядачем сюжету та ідеї кінокартини, тому при

перекладі назв кінострічок, призначених для міжкультурної трансляції, перекладач повинен вміти трансформувати їх для того, щоб забезпечити адекватне сприйняття фільму представниками іншої лінгвокультури.

Переклад фільмів є важливою галуззю комерційного та творчого перекладу. Згідно з новими законами, усі фільми, що поступають у прокат, повинні перекладатися на українську мову або принаймні мати субтитри українською мовою. І якщо раніше більшість фільмів перекладалися російською мовою, то сьогодні попит на україномовний переклад значно збільшився.

Переклад відеоматеріалу має свою специфіку та складнощі, оскільки має ознаки як письмового, так і усного перекладу. Професійний переклад фільмів виконується зі скриптів, тобто мовленнєвих реплік персонажів. Особливості перекладу будь-яких фільмів, з будь-якої мови та будь-якого жанру, полягають у тому, що крім завдань перекладу власне тексту з урахуванням відмінності культур та мов, перекладач повинен приділяти особливу увагу довжині реплік та встановленню так званих часових обмежень [1, с. 14]. Традиційно більшість закордонних фільмів в українському кінопрокаті складає голлівудська продукція. Відповідно, переклад фільмів – це здебільшого переклад з англійської мови. Кваліфікований перекладач повинен перекласти текст фільму якнайближче до оригіналу, але зробити його максимально зрозумілим для цільової аудиторії. Мова персонажів фільму – це авторська стилізація звичайної розмовної мови, яка часто складається із різноманітних реєстрів (наприклад, вульгаризмів чи офіційного стилю) [1, с. 18]. Передача цих особливостей при перекладі фільмів виявляє особливі труднощі, але також викликає і певний інтерес серед дослідників.

Під час перекладу фільму перекладач зіштовхується з багатьма труднощами, які не трапляються в процесі перекладу інших перекладацьких об'єктів. Сучасна теорія перекладу дуже скупо та недостатньо освітлює це питання, хоча в останній час помітна поява інтересу дослідників до сутності кінотексту та його перекладу. У випадку, коли словесний та несловесний плани вираження суперечать один одному, створюється конфлікт, який має певну

мету. Це найскладніша для перекладача ситуація, тут для адекватності перекладу необхідно точно визначити мету конфлікту, його роль у творі, стилістичні обмеження, які ця роль та мета можуть накладати на мову, якою перекладається фільм, та багато інших факторів. Прийом, коли візуальний ряд суперечить вербальному, часто використовується, щоб надати йому дійсне підгрунття дій персонажа або повідомити глядачеві щось невідоме про персонажів фільму.

Для кращого розуміння процесу перекладу кінотексту необхідно аналізувати цей об'єкт з точки зору теорії мовної комунікації, особливо в тій її частині, що досліджує зміст мовних актів, адже саме зміст мовних актів оригіналу перекладач кінофільму й має доносити до глядача перекладу. Кінотекст як перекладацький об'єкт відрізняється від усіх інших об'єктів тим, що під час перекладу мовних актів у кінотексті часто саме прагматичний зміст висловлення, передача якого в тексті перекладу абсолютно необхідна, примушує перекладача створити нове висловлення або докорінно змінити те, що вже існує, відходячи від денотативного та синтаксичного змісту оригіналу.

Сучасне суспільство не можна уявити без кіно. Цей різновид мистецтва є невід'ємною частиною повсякденного життя більшості людей нашої планети. Саме тому, з появою кінематографа та зростанням його популярності, виникла необхідність відтворення та адаптації фільмів для іншомовних культур та аудиторій. Проблема перекладу кінотекстів є однією з найактуальніших для сучасної теорії і практики перекладу. На сьогоднішній день в Україні простежується глобальна проблема у сфері кіноперекладу, яка полягає не просто у міжмовному транскодуванні, а у міжкультурному відтворенні кінотексту для цільової аудиторії іншомовної культури.

Після розпаду Радянського Союзу та створення незалежної держави ми зіткнулися з нестачею якісного дублювання закордонної продукції національною мовою. Але все ж таки якщо порівнювати переклад фільмів з Росією, то Україна зараз на вищому рівні в плані адаптації та перекладу, наші перекладачі вправно уміють передати достовірно те, що мали на увазі

сценаристи, а не просто повністю замінити якусь репліку і виразити зовсім інші емоції. Починаючи з 2007 року копії іноземних фільмів слід перекладати державною мовою, якою в нашій державі є українська. Таким чином, Конституційний Суд України вирішив, що іноземні фільми перед розповсюдженням в Україні в обов'язковому порядку повинні бути дубльовані або озвучені чи субтитровані державною мовою. Саме цей рік став поворотним у проблемі кіноперекладу українською мовою.

Такий складний процес, як дублювання фільмів українською мовою, складається з декількох основних етапів. Первинний та один з найважливіших – переклад тексту та його адаптація. Далі відбувається підбір акторів та запис на студії. Проте, переважно саме від перекладу залежить загальний успіх фільму. Адекватний переклад – фундаментальна основа для створення якісного дубляжу.

Фільм, як об'єкт лінгвістичного дослідження, завжди викликає певні труднощі, оскільки постає складною системою уявлень та знань, в якій, окрім тексту, міститься ще й екстралінгвальні фактори, особливо важливі для розуміння повідомлення оригіналу. Окрім лінгвістичних, перекладач має також справу і з проблемами технічного характеру, що безпосередньо впливають на рівень еквівалентності та адекватності перекладу, а також його технічному відтворенні на екрані, тобто, синхронності артикуляції акторів та реплік дублерів [2, с. 315-323].

Варто зазначити, що перекладаючи кінотекст, важливо зберегти оригінальний задум автора, розкрити образи персонажів. Перекладач повинен максимально точно та адекватно передати глядачеві інформаційно-емоційне повідомлення, відтворене у вербальному мовленні акторів, закадровому тексті, піснях, титрах і надписах. Перекладач не може застосовувати описовий переклад чи перекладацький коментар через специфіку роботи з кінотекстом.

У роботі з кінострічкою, через необхідність підстроювати український текст під англійську артикуляцію, перекладач використовує заміни, скорочення та додавання фраз, вдається до елімінації. Усі ці прийоми викликані

трансформацією структури тексту, неспівпадінням швидкості репліки героя та тексту перекладу. При перекладі кінотексту необхідно передавати не лише синтаксичну та семантичну структури та фразеологію, а й функціональний та прагматичний аспекти [3, с. 44-58].

Процес перекладу назв кінофільмів треба розпочати з аналізу загального сюжету фільму, потім зіставити його з назвою та виявити мету її використання. На мій погляд, лише таким чином можна зрозуміти, яку трансформацію було використано й задля чого.

Свого часу багато уваги привернули помилки, зроблені при перекладі художнього фільму *Володар пернів – The Lord of the Rings*, які певним чином спотворили зміст деяких деталей твору і викликали обурення прихильників жанру.

I feel... thin! Sort of stretched like... butter scribed over too much bread... – Воно переповнює мене, Гендальф. Насичує мене і витікає як масло, яке занадто густо намазали на хліб.

Перекладачі неправильно передали образність цієї метафори. Ідея виразу полягає не в тому, що сила персня переповнює героя, а, навпаки, змушує відчувати себе майже порожнім. Ми пропонуємо такий варіант перекладу: *Я неначе... розріджений. Відчуття немов... масло розмазали на занадто великому шматку хліба...*

Розглянемо ще декілька прикладів: *Do not take me for some conjuror of cheap tricks! – Не звинувачуй адепта білої магії!* Такий варіант перекладу не можна вважати адекватним, тому що втрачено сенс і комунікативну мету виразу: *You step out onto the road, and if you don't keep your feet, there's no knowing where you might be swept off to. – Але якщо вмієш триматися на ногах, ніщо не зверне тебе зі шляху.*

Висновок

Отже, у ході дослідження ми розглянули поняття кінотексту як об'єкту перекладу, визначили основні проблеми та особливості адаптації кінофільмів при перекладі, а також проаналізували типові помилки, що значно впливають

на загальну адекватність перегляду певної кінострічки. Було з'ясовано, що під час перекладу кінофільму перекладач-практик зіштовхується з багатьма феноменами та труднощами, які не трапляються під час перекладу інших перекладацьких об'єктів.

Література:

1. Матасов Р. А. Методические аспекты преподавания кино / видеоперевода / Р. А. Матасов // Известия Российского государственного педагогического университета им. А. И. Герцена. - РГПУ им. А. И. Герцена, 2009. - С. 155 - 166.

2. Лотман Ю. М. Семиотика кино и проблемы киноэстетики / Ю. М. Лотман // Об искусстве. - СПб.: Искусство-СПБ, 1998. - С. 315 - 323.

3. Горшкова В. Е. Перевод в кино Текст. / В. Е. Горшкова. - Иркутск: МИГЛУ, 2006. - 278 с.

УДК 801

Філологічні науки

СПОСОБИ ДОСЯГНЕННЯ АДЕКВАТНОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ МІЖНАРОДНИХ ДОГОВОРІВ ТА НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ ДОКУМЕНТІВ

Бунчук О.С., Сидорук Г.І.

Студентка гуманітарно-педагогічного факультету

Національний університет біоресурсів

та природокористування України

м. Київ, Україна

Серед проблем, пов'язаних з перекладом документів міжнародного права, проблема лінгвістичної та правової адекватності видається найбільш серйозною. Тому перекладу термінології, зокрема юридичної, приділяється чимало уваги, оскільки в термінах відбиваються розбіжності суспільно-політичних систем та систем права. Переклад документації фізичних і юридичних осіб можна охарактеризувати як переклад текстів, що належать до галузі права й використовуються для обміну юридичною інформацією між людьми, які говорять різними мовами. Право є предметною галуззю, пов'язаною із

соціально-політичними та культурними особливостями країни, тому юридичний переклад вважається одним із найскладніших видів перекладу тексту. Для адекватної передачі юридичної інформації мова юридичного перекладу має бути особливо точною, ясною й достовірною. Мову міжнародних договорів та угод відносять до дипломатичної мови, яка визначається як сукупність спеціальних термінів та фраз, які складають загальноприйнятий дипломатичний словник.

Термінологія як основна одиниця спеціальної лексики, представлена в документах, змінюється залежно від тематики організації, її профілю та питань, що розглядаються. Отримавши офіційне закріплення в багатьох випущених в світ документах, а також в спеціальних словниках і глосаріях терміни в незмінному вигляді переходять із тексту в текст.

Тексти юридичного характеру мають високий ступінь перекладності, клішовані форми, містять інформацію, яка повинна оформлятися раз і назавжди встановленим чином, відповідно до суворих конвенцій [1, с. 282]. На прикладі юридичного перекладу можна абсолютно точно стверджувати, що необхідно досконально розумітися в культурних особливостях носіїв вихідної мови, у специфічних конструкціях, властивих тільки їм. Юридичний переклад не дарма вважається одним із найбільш складних видів перекладу. Багато в чому це зумовлено тим, що під час перекладу юридичних текстів як з української мови на іноземну, так і навпаки звичайних навичок перекладача недостатньо. Юридичний переклад не може бути коректним без використання спеціальних знань у відповідній галузі права, без знання специфіки конкретного виду правовідносин. Необхідно орієнтуватися в чинному законодавстві, а також володіти спеціальною лексикою і знати особливості використання іноземної юридичної термінології в конкретному контексті.

Проблема перекладу юридичної термінології є вкрай складною, бо проблема правової адекватності текстів угод різними мовами тут постає як проблема еквівалентності правової термінології, що вживається при перекладі в тексті угоди. Завдання перекладача багатомовної угоди полегшується, якщо терміну дається визначення, що закріплює основні ознаки поняття, що ним передається. Термін набуває ключового значення залежно від того, наскільки

вдалими є знайдені еквіваленти, навіть умовні, в рамках даного контексту. Однак не завжди легко знайти перекладний еквівалент або підібрати термін.

Проблеми в перекладача тексту юридичної спрямованості виникають переважно через те, що в мові перекладу відсутні словесні конструкції, які досить точно могли б описати терміни вихідної мови. При перекладі термінів та пошуку їх еквівалентів необхідно враховувати контекст, в якому вживається термін, і яким чином відповідний перекладений термін допомагає реалізувати його основне значення. Саме в залежності від контексту термін *charte* (фр.) в угоді стає не *хартією* або *декларацією*, а *статутом*: *la Charte de l'Organisations des Nations Unies* – *Статут ООН*; *constitution* – не *конституцією*, основним законом, а *установчим актом*; *instrument* – не інструментом, а *документом* або *актом*; *nation* – *країною*, *державою*, а не тільки *нацією* або *народом*. В контексті реалізується значення терміну, контекст дає можливість виявити основні ознаки поняття за допомогою логіко-правових та граматичних зв'язків [3, с. 37]. На думку Л.К. Латішева, нерідко потрібні поправки на норму й узус, а також інформаційна обізнаність носіїв мови перекладу. Тоді перекладач удається до трансформацій. Під час перекладу правових документів особлива увага повинна приділятися лексичній безеквівалентності, так як у всіх мовах існують слова та стійкі словосполучення іноземної мови, що не мають повних відповідників у вигляді лексичних одиниць. Перекладачеві дуже корисно мати уявлення про такого роду явищах. Деякі труднощі становить переклад словосполучень, що мають різний зміст у британському та американському варіантах англійської мови. Такі випадки не такі численні в юридичних текстах, однак некоректний переклад часто істотно спотворює сенс оригінального тексту [2, с. 69]. В британському і американському варіантах є словосполучення *Attorney General*, проте під час його перекладу потрібно враховувати, який варіант англійської мови використовується в конкретному випадку. У США посади Генерального прокурора та Міністра юстиції поєднуються однією особою, тоді як у Великобританії ці посади обіймають різні чиновники. Аналогічна справа й із перекладом словосполучення *Solicitor General* – заступник Генерального прокурора/заступник міністра юстиції.

В лексиці міжнародних договорів існує значна кількість слів ,які вживаються у значенні, властивим їм лише у цих текстах. Деякі з цих лексем набувають нового значення, незафіксованого лексикографічними джерелами. Інші слова, у перекладі українською мовою, перекладачі замінюють певними фіксованими відповідниками, закріпленими за конкретними англійськими словами. Аби швидко вибрати правильний варіант перекладу, перекладачам необхідно знати основні види граматичних трансформацій. Не існує єдиної думки щодо віднесення тих чи інших трансформацій саме до граматичних. Найчастіше до граматичних трансформацій відносять *заміни частин мови, членів речень, перестановки, додавання та вилучення: This right shall include freedom to hold opinions and to receive and impart information and ideas... – Це право включає свободу дотримуватися своїх поглядів, одержувати і передавати інформацію та ідеї...* При перекладі було застосовано заміну категорії числа (множини на однину і навпаки).

Досить часто при перекладі було застосовано заміна типу синтаксичного зв'язку, зокрема заміна простого речення складним: *The High Contracting Parties shall secure to everyone within their jurisdiction the rights and freedoms...– Високі Договірні Сторони гарантують кожному, хто перебуває під їхньою юрисдикцією, права і свободи...* В англійському варіанті речення просте, а в українському – складнопідрядне з підрядним означальним.

Також при перекладі міжнародної нормативно-правової документації, застосовуються такі граматичні трансформації як *функціональна заміна, розширення та транспозиція (інверсія)*.

Розширення має місце тоді, коли рівень складності речення в мові нижче, ніж вимагається для даного контексту в мові перекладу. Вилучення застосовується у тому випадку, коли рівень складності вихідного речення є вищим, ніж дозволяють можливості мови перекладу.

Найбільша проблема перекладу юридичної документації полягає в неможливості в деяких випадках знайти точний, адекватний переклад з однієї мови на іншу. Це ускладнює роботу перекладача. Різні види перекладацької діяльності неоднаковою мірою зберігають близькість до перекладу. Необхідно орієнтуватися

в чинному законодавстві, а також володіти спеціальною лексикою та знати особливості використання іноземної юридичної термінології в конкретному контексті. Тому важливим завданням при перекладі документів міжнародного права є пошук відповідних українських еквівалентів.

Література:

1. Калюжная В.В. Стил ь англоязычных документов международных организаций / В. В. Калюжная. – К. : Наукова думка, 1982. – 124 с.
2. Коммисаров В.Н., Рецкер Я.И, Тархов В.И. Пособие по переводу с английского языка на русский .Часть II. 1965 – с. 100–140.
3. Латышев Л.К. Перевод: проблемы теории, практики и методики преподавания / Л. К. Латышев– М.: Просвещение, 1998. – 160 с.

УДК 801

Філологічні науки

ІНОЗЕМНІ СЛОВА В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Горькавий Є.О., Сидорук Г.І.
*студент гуманітарно-педагогічного факультету
Національний університет біоресурсів
та природокористування України
(м. Київ, Україна)*

Запозичення – це прихід та закріплення слів іншомовного походження через різні соціальні причини, такі як: війна, торгівля, співробітництво в різних галузях тощо. Запозичення слів може мати різний вплив на словниковий запас мови. Деякі лише його збагачують й не мають глибшого впливу, а інші можуть навіть витіснити службові слова, повністю замінюючи них. Даний процес спостерігається у кожній мові, і є особливо важливим для лексичного складу англійської мови, де він завжди був актуальним.

У англійській мові, як і у всіх в цілому можна виявити: слова, властиві мовам однієї сім'ї, слова загальні для певної групи пов'язаних мов, корінні слова мови та власне запозичені слова. Це, приблизно, має такий вигляд:

Індо-європейські слова: mother, brother, hundred ;

Германські слова: bear, white, see) ;

Західно-німецькі слова: age, ask, love ;

Суто англійські: lord, lady ;

Запозичення зі споріднених мов: knight, sale; або навіть запозичення з інших мовних систем: samurai, sumo.

Внаслідок системного характеру мови взагалі та лексики зокрема, ніяке нове поповнення словника запозиченими словами не може пройти безслідно для решти словникового складу. Запозичене слово зазвичай приймає на себе одне або декілька значень семантично найбільш близьких до нього слів, вже раніше існували в мові, при цьому відбувається перегрупування у їх смисловій структурі, тобто якесь другорядне значення, може стати центральним або навпаки. Може також статися і нерідко відбувається витіснення з мови слів, близько збігаються за значенням з новим словом. Відбувається це тому, що тривале співіснування в мові абсолютних або майже абсолютних синонімів неможливо і завжди ліквідується або розмежуванням їх значень, або витісненням з мови непотрібних слів.

Мова – це живе явище, яке знаходиться в русі та постійно змінюється. Насамперед, процес запозичення є одним з найбільш головних умов розвитку мови. Таким чином, англійська мова протягом всього історичного періоду ввібрала в себе настільки багато іншомовних слів, що це дало підставу лінгвістам висловлюватись, щодо сприйняття сучасної англійської мови, як «гібридної». Згідно із лінгвістом Смирницьким А.І. причини даного явища різноманітні, але єдині для всіх мов. Наприклад, до внутрішньо лінгвістичних відносять такі:

1) необхідність у найменуванні об'єкта чи явища, через відсутність явища, яке позначається у когнітивній базі мови-рецептору. Це основна і найбільш давня причина запозичення; разом з новим для народу явищем у мову народу входить і його назва (gondola, elephant);

2) потреба у найменуванні об'єкта чи явища, обумовлена неточністю існуючої назви. У цьому випадку, англійське слово, як правило, має загальне

значення, а запозичене - має ще й додаткові відтінки, або більш розширене значення (латинське *effluvium* має не тільки значення англійських слів *exhalation*, *emanation* «видихання, виділення», а й конотативне значення (емоційні, стилістичні додатки до основного значення), «що супроводжується неприємним запахом» ; запозичене з німецького *angst* передає не властиве англійському слову «*fear*» (страх), взагалі значення - страх без жодної видимої причини).

Запозичення можна класифікувати по тому, який аспект слова виявляється новим для приймаючої мови. За цим принципом запозичення поділяються на фонетичні, кальки, семантичні і запозичення словотворчих елементів. Фонетичні характеризуються тим, що ці слова мають загальний звуковий комплекс, що відрізняється та по суті є новим для мови. Серед таких слів є: *travel*, *people*, *castle* і т.п. Кальки – це запозичені з певної мови слова, які мають дослівний (буквальний) переклад. Ось приклади кальок, які з'явилися в англійській мові за часів радянського союзу: *five-year plan*, *hero of labor*, *Molotov cocktail*. Семантичне запозичення – це запозичення значення певного слова, вже наявного у самій мові з інших мов. Наприклад, англійське слово *gift* не завжди мало значення «подарунок, дар», у минулому, люди трактували це слово, як викуп за наречену, а згодом в результаті асоціації - як весілля. Лише з часом воно набуло свого сучасного значення внаслідок запозичення його дефініції зі скандинавської мови (до речі, це ж слово *gift* у німецькій мові має кардинально інше значення в порівнянні з вище вказаними і трактується, як «отрута»). Морфеми приходять у мову звичайно не самі по собі, а у словах. Тобто якщо з'являються певні нові слова з невластивими суфіксами або префіксами, то відповідно до уваги беруться не лише слова, а і їх словотворчі елементи. Переважну більшість з них складають запозичення з латинської та грецької мов. Досить популярними в англійській мові є такі префікси, як: *-anti*, *-sub*, *-ultra*, і суфікси: *-ism*, *-ist*.

Для перекладу запозичень можуть використовуватися всі прийоми, але не всі вони однаково застосовуються в різних випадках. Вони можуть відрізнятися точністю перекладу в залежності від сфери діяльності. Так, у перекладі запозиченої термінології основною метою є забезпечення максимальної

точності, переклад запозичень у художній літературі вимагає передачі конотативних значень слів, що стосується неологізмів, то найчастіше необхідне розшифрування та пояснення значення слова. У кожному конкретному випадку перекладач як автор тексту має вирішувати, який спосіб перекладу найбільш точно передасть сенс висловлення і наміри автора; необхідно враховувати ступінь підготовленості читача в тій чи іншій галузі, а також стилістичну адекватність, що особливо важливо для перекладу художньої літератури.

Підсумовуючи, хочемо сказати, що англійська мова є свого роду унікальною й виділяється поміж інших. Проте без використання запозичених з інших мов слів, вона б не здавалась нам зараз такою ідеальною, і я більш ніж впевнений, що вона не була б найпопулярнішою і найпоширенішою мовою на планеті. Протягом цього дослідження ми відкрили для себе багато нового і цікавого, тому ми були раді поділитись цією інформацією разом з вами. Сподіваємось, що в майбутньому наша українська мова постане на рівні з іншими та стане такою ж провідною. Дякую за увагу.

Література:

1. Запозичення в текстах англійських журналів та газет - http://knowledge.allbest.ru/languages/3c0b65635b3bd79a4d53b88421306c37_0.html
2. Запозичення як засіб збагачення англійської мови - Овадюк О. В.
3. Запозичення в англійській мові - http://ua-referat.com/%D0%97%D0%B0%D0%BF%D0%BE%D0%B7%D0%B8%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D0%B2_%D0%B0%D0%BD%D0%B3%D0%BB%D1%96%D0%B9%D1%81%D1%8C%D0%BA%D1%96%D0%B9_%D0%BC%D0%BE%D0%B2%D1%96

ЯВИЩЕ МОВНОЇ ГРИ ТА ПАРОНІМІЯ ЯК ЙОГО ОСНОВНИЙ СТИЛІСТИЧНИЙ ЗАСІБ У АНГЛОМОВНІЙ ПОЕЗІЇ

Грига Я.О.

*Вінницький державний педагогічний
університет імені Михайла Коцюбинського
Факультет Іноземних Мов*

У наш динамічний і дуже вибагливий час сучасна людина для досягнення поставлених цілей і завдань повинна бути компетентною не лише у професійному аспекті, але й володіти чіткою і нормативно правильною мовою. Літературна мова вважається основою мовної культури, так як відповідає нормам сучасної мови.

Характерною рисою сучасної літературної мови є мовна гра. У статті йдеться про, власне, характеристику поняття "мовна гра"; розглядається паронімія як основний стилістичний засіб мовної гри ;

Досі ще чітко не визначено лінгвістичний статус даного явища, хоч його досліджувало багато мовознавців, зокрема В. Зірка, У. Канторчик, В. Костомаров, В. Санніков, Л. Синельникова, О. Тараненко, О. Тимчук, О. Халіман, А. Цонєва, Д. Шмельов, А. Щербина. [5, с. 153]

Власне саме поняття мовна гра належить австрійському філософу-лінгвісту Л. Вітгенштейну, у своїх «Філософських дослідженнях» він визначав мовну гру як один із різновидів прагматичної діяльності, тобто насамперед філософія була основним полем вивчення цього явища.[3, с. 113] Проте згодом цим явищем зацікавилися і лінгвісти, адже воно має мовне вираження.

Слово є основною одиницею мови та вивчається у різних аспектах – фонетичному та морфемному, значеннєвому, граматичному тощо. Гра є сферою у якій слово може якнайяскравіше розкрити свою сутність. На процес розуміння гри слів впливає багатофункціональність цього явища, що пов'язана, перш за все, з досягненням комічного та інших ефектів, які ґрунтуються на викорис-

танні різних співзвуч, полісемії, повних чи часткових паронімів та омонімів, видозміні стійких лексичних зворотів чи їх сполучуваності.[1, с. 46-67]

Відомо, що основа творення гри слів у англomовній поезії базується на зіткненні, взаємодії, сполученні двох смислових носіїв в певній кількості слів, словосполучень чи речень, що мають схоже звучання (або графічне оформлення).

Всі прийоми мовної гри можна розділити на кілька груп, серед яких виділяються прийоми, утворені лексичними засобами, морфологічними засобами, синтаксичними засобами. З погляду на вищеперелічене можна зробити висновок, що одним із основних прийомів мовної гри у англomовній поезії є пароніми, «однокореневі слова, близькі за звучанням, але різні за лексичним значенням» - засоби які якнайкраще пасують для побудови явища гри слів. [7, с. 83] Призначення паронімів - надати тексту, фразі додаткову виразність, підкреслюючи грою співзвучних сполучень зіставляються слів або самих слів авторську думку, образність висловлювання, оригінальність художньої форми.

При зіставленні однокоренових слів ефект виходить завдяки тому, що зіставляються слова, маючи спільний корінь, в той же час різко розрізняються за значенням і за складом інших словотворчих морфем. Зближуючи в контексті однокореневі слова з значеннями які розійшлись, автор як би змушує особливо відчувати їх, звернути увагу на спорідненість походження і різниця значень цих слів.[7, с.136] Розглянемо випадки парономазії в контексті гри слів.

Пароніми, виконуючи роль елементів ядра словесної гри, можуть бути використані експліцитно (коли обидва елемента використані у виразі або використаний елемент пояснюється) або імпліцитно (коли використаний лише один елемент ядра та є натяк на інший).[4, с. 96-103]

Також паронімія може використовуватись у фреймі малапропізмів, а саме стилістичних утворень з перекручуванням слів і зворотів літературно-книжної мови, що мають певну стилістичну, а іноді й комічну специфіку. Малапропізми широко використовуються і в літературній сфері як засіб стилістичного

характеру, наприклад, у Р. Ліндлея: «Seven times the hammer **fell** / life's hard knocks no **pity** / no help, no liberty **bell** / alone in cold cruel **city**. Rainbow fell soft that **morn** / cleansing rains splashed **down** / she crying with **newborn** / so far from her home **town**».

Отже в ході дослідження можна зробити такі висновки, що термін «мовна гра», вперше використаний Л. Вітгенштейном, з плином часу увійшов у широкий науковий обіг. Явище мовної гри стало предметом пильної уваги лінгвістів в ХХ столітті. Поняття мовної гри неоднозначне, різні автори в своїх роботах вкладають в цей термін часом не цілком однакове поняття. Дослідники сходяться в тому, що мовна гра є порушенням загальноприйнятих канонів і правил англійської мови, чим і викликає інтерес як у письменників, так і у вчених. Прийоми, складові вміст мовної гри, виділяються на різних рівнях мови: лексичному, морфологічному, синтаксичному. Також паронімія може використовуватись у фреймі малапропізмів, а саме стилістичних утворень з перекручуванням слів і зворотів літературно-книжної мови, що мають певну стилістичну, а іноді й комічну специфіку.

Література:

1. Белл Д. Английский язык с улыбкой / Б. Белл, Д. Белл. – М. : Сигма-Пресс, 1996. – 159 с.
2. Бахтин М. М. Вопросы литературы и эстетики. Исследования разных лет / М. М. Бахтин. – М. : Художественная литература, 1975. – 502 с.
3. Вітгенштайн Л. Філософські дослідження Л. Вітгенштайн. // Tractatus logico-philosophicus; Філософські дослідження. — К.: Основи, 1995.-С 87-309.
4. Гридина Т. А. Языковая игра как лингвокреативная деятельность / Т. А. Гридина // Язык. Система. Личность. Языковая игра как лингвокреативная деятельность. Формирование языковой личности в онтогенезе. – Екатеринбург, 2002. – 387 с.
5. Заньковська Г. Д. Лінгвокультурологія у колі суміжних лінгвістичних наук Ж. В. Колоїз. – Кривий Ріг, 2015. – С. 153.
6. Коваль А. П. Практична стилістика української мови / А. П. Коваль. – К.: Вища школа, 1985. – 352 с.

7. Падалко В. В. Порівняльний аналіз паронімів в українській та англійській мовах // Молодь прагне осягнення слова: Збірник студентського наукового товариства «Філолог» / За ред. І. С. Попової / упоряд. Гурко О. В.; ДНУ ім. О. Гончара / В. В. Падалко. – Д. : Адверта, 2014. –123 с.

УДК 801

Філологічні науки

ПЕРЕДАЧА ЗВУКОВОГО СИМВОЛІЗМУ В ЛІТЕРАТУРНО-ХУДОЖНІХ ТВОРАХ

Добровольська М.І.

студентка

гуманітарно-педагогічного факультету

Національний університет біоресурсів

і природокористування

м. Київ, Україна

Анотація

У статті досліджено особливості передачі звукового символізму в художніх творах. Відстежено взаємозв'язок між звуковим символізмом та сприйняттям художнього твору.

Ключові слова: *звуконаслідування, алітерація, асонанс, звуковий символізм, художній твір.*

Keywords: *onomatopoeia, alliteration, assonance, sound symbolism, literature.*

Мета статті полягає в розкритті ролі та особливостей передачі звукового символізму в літературно-художніх творах та уточненні змісту поняття звукового символізму в художніх творах.

Мова літературно-художнього твору – це національна мова, оброблена майстрами художнього слова, яка функціонує в художній літературі як засіб створення естетичної реальності. Вона підкоряється тим же нормам, що й національна. Основною, але досить специфічною є її функція: оформлення змісту твору та використання як засіб творення художнього образу.

Важливу роль в художньо-літературних творах виконують зображальні

засоби – мовні засоби, які надають твору особливої виразності. Зображальні мовні засоби розглядаються на фонетичному, лексичному та синтаксичному рівнях. Але ми розглянемо саме рівень фонетичний. До фонетичних засобів мови належать фонемі (їх частота вживання), звукові повтори (їх співвідношення та функції), рима, звуковідтворення та звуконаслідування. У зв'язку з розглядом виражальних властивостей звуків у текстах літературно-художніх творів вирізняють такий узагальнений прийом як звукопис. *Звукопис* – це особлива повторюваність окремих звуків або їх сполучень, звуконаслідувальних слів у художньому тексті з метою створення певного образу. У звукописі звуки та літери добираються навмисне, щоб створити певне естетичне або інше враження у читача [2, с. 34].

Існує багато видів звукопису. Найстарішим з них є ономапопея, або звуконаслідування. *Ономапопея* – це звук, імітація реальних явищ; намагання шляхом спеціального підбору та концентрації звуків мови відтворити звуки, що існують у реальному навколишньому житті. У свою чергу, І. Качуровський виділив та розрізнив два види звуконаслідування: 1) імітація звукових ефектів доборою певних слів; 2) вживання слів, які буквально відтворюють звуки навколишнього світу (крик птаха, свист вітру, гуркіт грому тощо). Прикладом першого виду є балада "Утоплена" відомого українського письменника Т. Шевченка. У цьому творі він вдало передає за допомогою звуконаслідування та повторення літер *с* і *ш* шелест осоки:

Хто се, хто се по сім боці чеше русу косу?

Хто се, хто се по тім боці рве на собі коси?

Хто се, хто се?" – тихесенько питає – повіє..."

До другого виду можна віднести приклад із поетичного твору Є. Плужника "Галілей":

Хлип... хлип... Дайте мені на хліб!

Кормителі! Хай царствують ваші родителі Вічно,

А я денно і нічно за них

хлип... хлип...

Дайте мені на хліб...

Не минайте!

Більш розвиненою онома-topією є *звуковий символізм*. Тут не просто передається звук, як у прикладах вище, але позначається дія, пов'язана з цим звуком: *закукурікав півень; вона здивовано ахнула; щось грюкнуло наверху*. Крім слів, що позначають дію, звуковий символізм спостерігається в похідних від онома-topів словах: *грюк – грюкання, плюх – плюхання* [3, с. 142].

Ще з давніх давен ідея звукового символізму була пов'язана з іменами таких видатних дослідників, як Платон, Діонісій Галікарнаський, Августин Блаженний, пізніше Лейбніц та Ломоносов, які в свою чергу, вказували на існування деяких відповідностей між звучанням і значенням деяких слів. На думку Платона, звуки мають глибоке символічне значення. Він вважав, що у мові є звуки *швидкі, тонкі, величезні, круглі*. Також є предмети *швидкі, тонкі, великі*. Швидкі предмети отримують назву, яка складається із *швидких* звуків, великі – назву із *великих* звуків. Так, при вимові звуку *р* язик швидко вібрує, тому *р* – *швидкий* звук. Слова, які означають швидкі рухи, предмети, як правило, містять *р*: *струмок, дробити, кришити, рвати*. Звук *і* асоціювався з чимось вузьким, *а* та *е* – з дуже великими за розмірами предметами, *л* – із гладкістю, ковзанням та поліруванням [5, с. 6-7].

Довгий час радянське мовознавство категорично заперечувало фонетичне значення звуків. Лише в останні часи почала розвиватися фоносемантика. Так, вчені Калінінградського університету разом із О. П. Журавльовим з'ясували, що ізольовані звуки також мають певні значення. Такі звуки як *в, а, р, о* визначені як сильні, де звук *а* асоціюється із голосінням, голосним криком, радістю, хоробрістю та білим кольором.; звук *о* – із радістю, відвагою та силою духу; звук *р* – із суворістю, героїзмом, рішучістю, трагізмом та рухом. Звуки *х, п, ю* – послаблені, маленькі; *к, ш, ж, с, ф* – здаються людям шерехатими; *а, о, л, у* – гладенькими [4, с. 17]. На думку опитаних, звукам притаманні такі якості як хоробрість, сум, доброта. Наприклад, *д, н, л, м* – добрі звуки; *ж, с, ф*, з злі; *а, я* – хоробрі; *с, х* – боягузливі; *а, р, я* – радісні; *с, к, т* – сумні. Шиплячі – свистячі,

африкати (ж, ч, ш, дж, з, ц, с, дз) асоціюються із брязкітом зброї, плином ріки, шумом, смертю та шелестом листя [1, с. 196].

Отже, за допомогою засобів фонетичної стилістики формується краса й комунікативна принадність художнього тексту, слів у ньому. Вони вагомо впливають на довершеність, поглиблення змісту висловлюваного. Тобто, ці засоби існують в творі не як його зовнішня окраса, а є певними прийомами для оформлення його змісту і по-різному реалізуються в кожному конкретному контексті, а звуковий образ слова репрезентує додаткову інформацію, підтримує семантичне ядро значення мовних знаків.

Література:

1. Словник символів, Коцур В.П., Потапенко О.І., Дмитренко М.К. – К.: Міленіум, 2002. – 260 с.
2. Левицкий В. В. Звуковой символизм / В.В. Левицкий. – Чернівці: ЧНУ, 1998. – 129 с.
3. Качуровський І. Фоніка. – К.: Либідь, 1994. – 208 с.
4. Звуконаслідування // Ганич Д.І., Олійник І. Словник лінгвістичних термінів. – К.: Вища шк., 1985. – 360 с.
5. Журавлев А.П. Звук и смысл. – М.: Просвещение, 1981. – 160 с.

TRANSMISSION OF SOUND SYMBOLISM IN LITERATURE

Maria Dobrovolskas

Summary

The article deals with the characteristics of transmitted sound symbolism in literature. The author points out the relationship between sound symbolism and the perception of literature. Special emphasis is laid upon influence on perfection, deepening of meaning of expression. These means do not exist in the literature like its external decoration, but like certain techniques for the design of its context and the sound image of the world represents additional information, supports the semantic core of the meaning of linguistic signs.

Keywords: onomatopoeia, alliteration, assonance, sound symbolism, literature.

СТИЛІСТИЧНІ, ГРАМАТИЧНІ ТА СИНТАКСИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ІДІОМ
ТА ЇХНІЙ ПЕРЕКЛАД

*Иценко М.І.,
студентка 2 курсу,
Сидорук Г.І.,
к. філол. н., доцент
Національний університет біоресурсів
і природокористування України, м. Київ*

Ідіома — це стійкий неподільний мовний зворот, що передає єдине поняття, зміст якого не визначається змістом його складових одиниць: *байдики бити, впадати в око*. Іншими словами ідіома – це вислів, який розуміють лише носії мови, або ті, хто добре її знає. Український фразеологізм *коли рак на горі свисне*», перекладений англійською та озвучений американцеві, не буде мати для нього жодного сенсу. Проте у них є свій, дуже схожий за значенням вираз *When Pigs Fly* (коли свині літатимуть). Обидва вирази означають *це ніколи не трапиться*, а тому є еквівалентними.

Аби перекладати ідіоми зі збереженням їхнього значення, треба використовувати різні перекладацькі прийоми, такі як повна заміна образності, часткова, моноеквівалентність, антонімічний переклад. Знання культури країни походження ідіом допомагає краще зрозуміти ці вирази [1].

Існує традиція називати ідіоми *фразеологічними зрощеннями*. Фразеологічні зрощення – це абсолютно неподільні, стійкі сполучення, загальне значення яких не залежить від значення слів, що входять до їхнього складу: *to kick the bucket – загнутися, померти; to rain cats and dogs – лити як з відра; to be all thumbs – бути невмілим, незграбним*. Фразеологічні зрощення мають низку характерних ознак: а) вони можуть включати некротизми – слова, що ніде, окрім даного зрощення, не вживаються; б) архаїзми також можуть входити до складу зрощень; в) зрощення фразеологізмів синтаксично неподільні; г) в більшості випадків в них неможлива перестановка компонентів; д) вони не мають у своєму

складі додаткових слів. В залежності від стилю мови, ідіоми можуть виконувати різні функції та мати різні стилістичні особливості. Серед них: а) номінативна функція, що вживається для уникнення повторів. Ця функція характерна для наукового та офіційно-ділового стилів; б) функція увиразнення висловлюваного, що вживається для розкриття прихованого змісту та уточнення; в) функція порівняння, що вживається для влучного зіставлення двох чи більше осіб або предметів; г) функція створення необхідного колориту, що використовується для описання події, яка має певні історичні особливості; д) функція створення гумору, що вживається для надання виразу жартівливого характеру; е) функція передачі зовнішніх та внутрішніх якостей, яка використовується для характеристики осіб, предметів, явищ; є) оцінна функція, що вживається для передачі позитивного або негативного ставлення автора до об'єктивної реальності; ж) емоційно-експресивна функція, що використовується для передачі психічного стану мовця та передачі емоцій; з) асоціативна функція, що вживається з метою викликати певну асоціацію; и) евфемістична функція, що вживається для заміни в виразі грубого емоційного забарвлення; і) заголовна функція – вживається для відокремлення певного заголовку серед всіх інших за допомогою експресії; к) функція мовної характеристики, що вживається для відтворення особливостей мовлення певних осіб; л) функція синонімічного ряду – вживається для характеристики осіб чи предметів за допомогою однотипних синонімів [2].

В англійській мові існує велика кількість ідіоматичних одиниць з прийменниками: *cut the ground from under smb's feet* – вибивати землю із-під ніг; *to have millstone about (або round) one's neck* – надіти камінь на шию; *kill two birds with one stone* – убити двох зайців одним пострілом.

Безприйменникових зворотів значно менше: *put one's foot down* – зайняти тверду, рішучу позицію; *hold one's head high* – високо тримати голову.

У багатьох ідіомах (до складу яких входять іменники) іменникам притаманні нормативні форми однини та множини в залежності від однини чи множини позначуваних ними явищ дійсності. До таких зворотів належать *set*

one's cap at smb. – полювати на жениха, вішатися комусь на шию; *keep one's head above water* – триматися на поверхні, боротися з труднощами.

У деяких ідіомах дієслово вживається лише в пасивному стані: *to be thrown on one's beam-end* – бути в тяжкому, безвихідному становищі; *to be gathered to one's fathers* – відправитися до прабатьків, померти. В інших ідіомах дієслово ніколи не використовується в пасивному стані: *take the wrong turning* – звернути з праведного шляху; *make bricks without straw* – марно старатися.

Синтаксичні фразеологізми – це особливі речення, у яких фіксовано розташовані компоненти пов'язані ідіоматично, а граматичні зв'язки та прямі лексичні значення слів послаблені. Такі речення є втіленням взаємодії та взаємопроникнення двох мовних рівнів – синтаксису та фразеології. Синтаксична стійкість ідіом полягає в тому, що вони мають певний порядок слів, який лише зрідка може порушуватися шляхом додавання до нього поодиноких лексем: *The wellknown rule of dog eat dog always applies; I run so fast that, my watch is fast too; It's money that makes the world go round.* Щоб адекватно перекладати такого типу ідіоми, слід дотримуватись таких етапів: 1. Прочитати уважно фразеологізми. 2. Виписати всі незнайомі слова та зробити їхній переклад, використовуючи словник. 3. Співставити приблизний переклад із контекстом. 4. Дати переклад фразеологізму з урахуванням особливостей менталітету та культури рідної мови, літературних та історичних норм. Так, ідіому *to eat somebody* не можна перекласти дослівно *їсти когось*, виходячи з наступного контексту:

– *I don't want to talk right now – What's eating you?*

– *Nothing. I'll talk to you later.*

– *Не хочеться говорити прямо зараз, але що тебе гнітить?*

– *Нічого. Поговоримо пізніше [3].*

Отже, перекладачеві насамперед слід підібрати ідентичний фразеологізм в мові перекладу. Окрім відповідного значення, підібраний фразеологізм повинен мати відповідну стилістичне та емоційне забарвлення. Якщо

відповідник в мові перекладу відсутній, слід підібрати відповідний аналог, що має те саме значення, але побудований на іншій образній чи структурній основі. Тут розбіжність стилістичного та емоційного забарвлення робить взаємозаміну неможливою. Багато нових фразеологічних одиниць були впроваджені в мову калькуванням або за допомогою послівного перекладу. Такий шлях найчастіше застосовується по відношенню фразеологічних одиниць, що походять з античної культури, релігійно-біблійних чи інших широко відомих джерел.

За відсутності в мові перекладу фразеологізмів, еквівалентних оригінальній англійській ідіомі, слід підбирати відповідні за значенням і стилістичним забарвленням слова за допомогою описового перекладу або перекладацького коментаря. В такому перекладі ідіома втрачає свої образно-асоціативні властивості.

При роботі з ідіомами слід користуватися фразеологічними словниками. Перекладач повинен добре знати обидві мови, володіти країнознавчим матеріалом і вміти аналізувати художній текст, його стилістичні та культурно-історичні особливості.

Література:

1. Кунин А. В. Курс фразеологии современного английского языка. – М.: Высшая школа, 1986. – 381 с.
2. https://knowledge.allbest.ru/languages/2c0a65635a3ad79a5c53a88421216c26_0.html
3. file:///C:/Users/Admin/Downloads/Nznuoaf_2013_36_98.pdf

THE ROLE OF OWN NAMES IN LITERARY CONTEXT

Kishchenko A.Y.

Vinnitsia Mykhailo Kotsiubynskyi State

Pedagogical University

Master's degree (6th year of Study)

Ukraine

Own names for any author should be considered as an important tool in creation of the character in literary context. With the help of own names it is possible objectively evaluate the author's vision of the text, characters, reality, his linguistic picture of the world and the ideological and semantic level of the work. But currently there is no single point of view on the issue of anthroponime.

Such domestic linguists as V.M. Kalinkin, L.O. Beley, J.O.Karpenko, M. R. Melnyk were working on the analysis of the onymic vocabulary of various literary genres and writers. When studying the proper names of an artistic product, the most productive method is to consider them in the context, since their features are most fully disclosed under the influence of the linguistic environment. When analyzing the poetonosphere of the text, both informative and expressiveness of the proper names are important, which requires taking into account even the smallest details of the poetonistic use.

To make the question of importance of own names more clear I. Ilchenko points out on necessity to distinguish direct and indirect nominative function of these words. In the direct nominative function of ONs are used to indicate the subject to which they are assigned on an individual basis. Indirect nominating function of ON is characterized by the transfer of the name to another subject, in connection with which it gets the ability to attribute some properties of a number of objects [3, p.47].

Own names contain information about properties of a particular subject. If this information becomes widespread throughout the linguistic community, it means that information about this subject is part of the linguistic meaning of its own name.

A.Zhivoglyadov denotes four components in the meaning of own names: burning, classification, individualizing and characteristic. Burning value is a minimized message. Classification is the belonging of an object to a certain class. Individualizing is a special purpose of this name for naming one of the subjects within the denotate. Characteristic - a set of attributes of the referent, sufficient, so that the interlocutors understand what or what is being discussed [1, p. 15].

Scientists have repeatedly emphasized that in the study of any text, it should be approached from different sides, taking into account the various aspects of linguistic analysis.

We can conclude that own names in the works of fiction often play a specific role, helping authors effectively depict reality in the light of their ideological and aesthetic positions. Own names, especially at the level of the artistic text, focus on national-cultural information about the society and provide the reader with information about his history, mentality, prominent personalities, and others like that. The main purpose of the names of their own (anthroponyms) in the work of art - a qualitative characteristic of the characters. Own names in the works of fiction often play a specific role, helping authors to best characterize reality in their ideological and aesthetic positions. Realistic writers often use them with satirical workloads.

References:

1. Живоглядov А.А. Семантико-стилистический потенциал английской ономастики: автореф. дис. . канд. филол. наук. -М., 1987. – С.-15
2. Baley L. L. Onomastikon-Harry Potter, Joan Rowling - Transmission Methods // Logos of Onomastics: Scientific Journal / [Ch. Ed. Otin E. S.]. - Donetsk: Southeast, Ltd., 2008. - No. 2. - P. 81-84.
3. Ilchenko I.I. Onomathorism as a component of the idiostyle P. Zagrebelnyj (based on the novel "Diva") // Bulletin of the Zaporizhzhya National University. Philological Sciences: Sb. sciences пр. / [Гол. Ed. Bilousenko P.I.]. - Zaporozhye, 2010. - No. 2. - P. 117-122.
4. Kalinkin V. M. Literary Onomastics or Poetry of Onim. Methodical instructions for a special course / VM Kalinkin. - Donetsk, 2002. - 39 p.

5. Kalinkin V.M. A few remarks on the theory of the one-space space of a literary work // Scientific Notes of the Kirovograd State. ped un-th Series: Philological Sciences (Linguistics). - Kirovograd, 2001. - Vip. 37. - P. 167-169.

6. Karpenko M. Russian anthroponymy: a summary of lectures of a special course / MV Karpenko. - Odessa: OGU, 1970. - 41 с.

7. Karpenko O. Yu. Cognitive onomastics as a new direction in the study of their own names // East Ukrainian Linguistic Collection. Onomastics / [ed. Otin E. S.]. - Donetsk: Southeast, 2006. - No. 10. - P. 72-82.

8. Melnyk G.I. Discourses on the theoretical foundations of literary onomastics // Notes on onomastics: an abstract of scientific works / Collections. the author; vpd Ed. : Karpenko, Yuriy Alexandrovich, Col. Avt. ONU them I.I. Mechnikov ukraine. - Odessa: Astroprint, 2008. - Whip 11. - P. 20-28.

УДК 811

Філологічні науки

ЕФЕКТИВНЕ ВИКОРИСТАННЯ СЛЕНГОВИХ ЛЕКСИЧНИХ ОДИНИЦЬ НА ЗАНЯТТЯХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Кузик О.В.

викладач філологічних дисциплін

Теребовлянський коледж культури і мистецтв

м.Теребовля, Україна

У сучасній англійській мові сленг є активною складовою живого розмовного мовлення та складає значну частину її словникового складу, оскільки яскраво відображає різноманіття інтересів суспільства, оцінку окремих явищ носіями мови, які належать до різних соціальних і професійних груп. Він є одним із джерел поповнення лексичного складу мови та одним з елементів культури суспільства. Сленг є тим засобом, за допомогою якого мова постійно оновлюється, додає нові аспекти старих понять, полегшує спілкування, а головне – удосконалює її, робить більш зрозумілою для інших народів. Дослідники завжди привертати увагу до різних видів нелітературної лексики. Особливо звертали увагу на сленг.

Це пояснюється тим, що сленг цікавий своєю метафоричністю та виразністю. Тому розвиток сленгових виразів є дуже важливим, оскільки в процесі спілкування мовці використовують нові слова та вирази. Особливо це стосується молоді. У студентських колах зазвичай вирізняють літературну мову і сленг. Цей факт засвідчує, що сленг усе частіше стає основою в спілкуванні студентів. Незнання сленгу викликає досить велике непорозуміння між студентами та викладачами. Тому, вивчення і знання сленгу є важливою умовою для ефективної співпраці з молодим поколінням. Адже молодіжний сленг – найдинамічніша, емоційно насичена і яскрава складова лексики англійської мови. Щоб студентам було цікаво потрібно навчитися розуміти та вживати сленг у своєму мовленні. Слід зазначити що формування мотивації – це створення умов, при яких з'являться внутрішні спонукання до навчання. Викладач при цьому стимулює її розвиток системою психологічно продуманих прийомів. Важливу роль у стимулюванні пізнавального інтересу до вивчення іноземної мови має позитивна психологічна атмосфера на занятті. Основним джерелом мотивації є формування в студентів особистісних потреб вивчення іноземної мови. Для реалізації цього мотиву потрібно створити на заняттях умови для більш самостійного і самокерованого засвоєння мови. Молодь прагне розуміти перш за все розмовну мову. Тому, для зацікавленості студентів до вивчення іноземної мови, важливим прийомом є використання розмовної мови, а саме сленгових лексичних одиниць. Зважаючи на це, студентам варто запропонувати для вивчення найтипівіші фрази, які вони можуть використовувати у своєму мовленні. Це дасть змогу привернути їхню увагу не тільки до застосування традиційних фраз, які часто їм здаються нудними, а й до сучасного мовлення. Труднощі розуміння сленгу обумовлені наявністю особливого словникового запасу, значення слів якого не знайти в звичайних словниках, навіть якщо слова знайомі, то значення стійких ідіом, які вони утворюють, не відповідає значенню самих слів. Таким чином, найбільш уживані сленгові слова та ідіоми необхідно так само вивчити, як і загальноживану лексику. Розрізняють декілька фразових груп таких сленгів. Наприклад, фрази ввічливості:

Hey up –неформальне вітання; What about ye? –«Як щодо тебе?» або «Як ти?»; Noway –«Ходімо!», часто використовується як альтернатива «Let's go» або «Come on»; Та = Thank you – скорочений варіант вираження подяки; See you – «Побачимося!», один з варіантів прощання. Сленгові фрази для знайомств та вечірок: Do, Bash or Get together – вечірка; Mosh-pit – місце поруч зі сценою на концерті, де розташовуються активні шанувальники виконавців; Dance-off – момент, коли на танцполі люди змагаються у мистецтві танцю ; Chin-wag – базікати або пліткувати з друзями . Сленгові слова назви їжі та напоїв: Butty or Buttie – сендвіч ; Cuppa or Brew – чашка чаю ; Greasy spoon – заклад, в якому подають нездорову їжу; Chippy – риба або рибний магазин ; Spuds – картопля. Сленгові слова та вирази для позначення грошей: Skint – відсутність грошей, без копійки; Splashing out – витратити багато грошей; That's as cheap as chips – дуже дешево, так дешево, як чіпси; That costs a bomb – дуже дорого.

Як вже зазначалося, особливість англійського сленгу в тому, що він багатофункціональний. Перш за все, він складає майже третину всіх слів англійської мови. Молодіжний сленг представляє собою лексикон, який живиться загальнонародною мовою і живе на її фонетичному та граматичному підґрунті. Молодь уживає сленг у своїй мові тому, що бажає бути сучасною та стильною. Адже сленг передбачає в собі легкість, відвертість, неформальність та виражає товариське спілкування. Сленг найбільш жваво реагує на події життя, підхоплює і відображає нові явища і тим самим змінюється та впливає на мовлення молоді. Сленг - важлива складова частина розмовної мови переважної більшості людей. Англomовне середовище в цьому - не виняток. Сленг по своїй лексичній складовій істотно відрізняється від літературної мови, і для розуміння його ідіом недостатньо навіть хорошого знання одної лише «стандартної» англійської. Для того, щоб вільно підтримувати спілкування в англomовному середовищі, необхідно знати і розуміти найпоширеніші сленгові одиниці живої розмовної англійської. Надзвичайно важливим у наші дні є вивчення такого типу слів та застосування їх на заняттях. Без їхнього розуміння в сучасного покоління не буде розуміння носіїв самої мови, їхніх цінностей та принципів.

Література:

- 1.Беляєва Т.М. Нестандартна лексика англійської мови / Т.М. Беляєва, В.А. Хомяков. – Л.: 1985. – 234 с.
- 2.Маковський М.М. мовна сутність сучасного англійського сленгу / / Іноземні мови в школі, 1962, № 4, С. 102 - 113.
- 3.Mattiello E. An Introduction to English Slang: A description of its Morphology, Semantics and Sociology / E. Mattiello. – Monza: Polimetrica, 2008. – 250 p.
- 4.Partridge E. A Dictionary of Slang and Unconventional English / Partridge, Eric Beale, Paul. - London, 2002. - 382 p
- 5.Spears Richard A. Slang and Euphemism / R.A. Spears. – N.Y.: New American Library, 1982. – 350 p

УДК 81

Філологічні науки

ПОЛІСЕМІЯ ЯК ПРОБЛЕМА ПЕРЕКЛАДУ ТЕРМІНІВ З АНГЛІЙСЬКОЇ НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ

Кушнір Л.

студентка гуманітарно-педагогічного факультету

Національний університет біоресурсів

і природокористування України

м. Київ, Україна

Полісемія - це наявність різних, але пов'язаних між собою значень одного і того ж слова (словосполучення, фрази). Коли говорять про полісемію, часто мають на увазі, насамперед, багатозначність слів як одиниць лексики. Лексична полісемія - це здатність одного слова слугувати для позначення різних предметів і явищ дійсності, що асоціативно пов'язані між собою і котрі утворюють складну семантичну єдність. У загальній лексиці у одного слова паралельно формуються близькі, але різні значення, або, окрім основного, розвивається додаткове, а контекст допомагає їх розмежувати. Саме тому відбувається збагачення і розширення словникового складу. Наприклад, за словником Мюллера, іменник

«field» має наступні лексичні значення: 1) поле, луг, великий простір; 2) область, сфера діяльності; 3) поле битви; 4) поле дії; 5) фон, ґрунт (картини); 6) спортивний майданчик; 7) всі учасники змагання; 8) родовище (геол.); 9) збудження струму (ел.) ; 10) польовий [6, с.269]. Те, в якому з лексичних значень виступає слово, визначається його сполучуваністю з іншими словами: «diamond-field», «field theory», «magnetic field», «field hockey», «to leave the field». Полісемія, або багатозначність реалізує використання потенційних можливостей слова і репрезентує природний розвиток лексичної системи будь-якої національної мови. Багатозначність та неоднозначність відповідників перекладу термінів з англійської на українську мову - це, напевно, найголовніша проблема перекладу термінів. У спеціальній літературі протягом багатьох років велась боротьба з полісемією та висувалась проблема однозначності терміну. Але на практиці спостерігається зворотне явище. Так, навіть у межах одного поля технічний термін виявляє багатозначність. Наприклад, термін «reel» означає: катушка, бобіна, рулон, ролик [4, с.290]. Тобто, у різних термінологіях полісемія в багатьох випадках неминуха. За спостереженнями, найпоширенішою є міжсистемна полісемія – один і той самий англomовний термін із майже незмінним семантичним ядром (але з неоднаковим набором периферійних сем) функціонує у різних галузевих терміносистемах науки й техніки, наприклад: 1) test driver - тест-драйвер - програма для тестування іншої програми, застосовувана як частина процедури альфа-тестування; водій-випробовувач (нових моделей і марок автомобілів) [1, с.506]; 2) converter - конвертер - одножірний перетворювач електричного струму; програма, що перетворює дані з однієї форми на іншу; пристрій, що перетворює сигнали одного виду в сигнали іншого виду [1, с.130].

У тому випадку, коли словник не дає точного еквівалента термінологічній одиниці, коли варіантні відповідники певного терміну вихідної мови відсутні, або ж якщо термін багатозначний, використовуються різні прийоми міжмовних трансформацій. Задача перекладача полягає у тому, щоб правильно підібрати той чи інший прийом у ході перекладу, щоб максимально точно передати значення кожного терміну.

Коли при перекладі постає багато проблем з вибором значення термінів через їх полісемічність, важливу роль при виборі потрібного значення відіграє саме контекст, тому визначення способу перекладу тієї чи іншої термінологічної одиниці без розгляду її в контексті представляється неможливим. Контекстуальні значення виникають у процесі вживання слів у мові залежно від оточення і реалізуються під дією вузького, широкого та екстралінгвістичного контексту [3, с.4]. Контекст - мовне оточення, у якому вживається та або інша лінгвістична одиниця. Контекстом терміну є сукупність слів, граматичних форм і конструкцій, в оточенні яких зустрічається даний термін. Найважливіша функція контексту полягає у вирішенні питання багатозначності термінів. Контекст неначе «знімає» в тієї або іншої багатозначної термінологічної одиниці всі її значення, окрім одного. Тим самим він надає тій або іншій одиниці мови однозначності та робить можливим вибір одного з декількох потенційно існуючих еквівалентів даної термінологічної одиниці у мові перекладу [2, с. 170]. Контекстуальне значення слів у процесі перекладу розкривається за певними логіко-семантичними законами. Логічна основа перекладацького процесу зрозуміла вже з того, що у двох мовах, що зіставляються, тотожність значення слів або вислову залежить від тотожності поняття, котре ними передається. Аналізуючи контекст, у якому вживається певний термін, ми встановлюємо різні смислові зв'язки і стосунки між терміном, значення якого потрібно визначити, й іншими словами, значення яких нам добре відомо. Отже, спосіб перекладу багатозначних термінів завжди залежить від контексту. Нерідкі такі випадки, коли у трьох різних контекстах терміновживання слово перекладалося трьома різними способами, наприклад, за допомогою калькування, транскодування й описового перекладу: tender - 1) пропозиція (варіантний відповідник), 2) тендер (транслітерація), 3) заява про підписку на цінні папери (описовий переклад). Крім того, деякі терміни у тому самому значенні нерідко мають як мінімум два українських відповідника, один з яких є найбільш точним, а інший - найбільш коротким. Вибір відповідника у цьому випадку визначається такими факторами як контекст і потенційна аудиторія, на яку розрахований даний текст. Значення

терміну визначається за допомогою слів, які оточують даний термін у контексті, тобто у реченні. У якості прикладу наведемо багатозначний термін науково-технічної термінології failure, котрий має багато українських еквівалентів у словнику технічної термінології: 1) відмова в роботі; 2) руйнування, пошкодження, порушення; 2) неможливість виконання; 3) втрата несучої здібності (мех.); 4) обвалення (гірн.) [5, с.132]. У різних контекстах при передачі значення терміну failure у поєднанні з іншими словами також виникає явище багатозначності через різний контекст: 1) An automobile's failure rate in its fifth year of service may be many times greater than its failure rate during its first year of service. - Частота виникнення несправностей у автомобілях на п'ятому році обслуговування може бути набагато вищою за частоту виникнення несправностей протягом першого року обслуговування. 2) One of the most frequent failure modes that occur during the work of this device is failure to cease operation at the prescribed time. - Одним з найпоширеніших видів порушень, котрі виникають під час роботи цього пристрою, є неспроможність завершення операцій у визначений час. 3) Failure recovery time of this machine is three minutes. Час відновлення після відмови цього пристрою становить три хвилини. Таким чином, кожна термінологічна одиниця як в оригіналі, так і в перекладі співвідноситься з великою кількістю інших елементів тексту, і тому, навіть кажучи про переклад окремого терміну, завжди доводиться враховувати роль оточення - контексту [7, с.152].

При перекладі науково-технічної літератури, а особливо багатозначних термінів, необхідним довідковим матеріалом є словники, оскільки переклад полісемічних термінів передбачає вибір одного з можливих варіантних відповідників, поданих у словнику. Для швидкого знаходження спеціальних термінів потрібно знати, які бувають робочі джерела інформації, що можна знайти у кожному з них, та послідовність їх використання. Всі робочі джерела інформації перекладача можна поділити на загальні та спеціальні. Загальні джерела інформації розподіляються на словники загального призначення та загальні енциклопедії. Спеціальні джерела інформації включають спеціальні

словники, спеціальні енциклопедії, довідники з різних галузей науки та техніки, спеціальну літературу. Спеціальні словники, у свою чергу, поділяються на двомовні (політехнічні, галузеві) та допоміжні спеціальні двомовні словники (словники скорочень, словники псевдо-друзів перекладача), а також одномовні спеціальні словники (наприклад, технічний словник) [3, с.54]. Словниковий склад мови – це система, що допускає безкінечно різноманітні, але не будь-які поєднання слів у будь-якому контексті: окремі елементи словника пов'язані один з одним певними смисловими та стилістичними відносинами. Для правильної передачі значення незнайомого або відсутнього у словниках терміну або термінологічного сполучення дуже важливо врахувати та співставити усі випадки його вживання у даному тексті, і лише після цього спробувати з'ясувати значення терміну шляхом ознайомлення зі спеціальною літературою. Наприклад, у технічному словнику багатозначний термін *driver* представлений такими значеннями: привідний пристрій; провідна ланка, провідний елемент; збуджувач, рушійний прилад; схема запуску; сигнал запуску; підмодулятор (рлк.); програма-драйвер (обч.); патрон для інструменту, що обертається; трамбування (мет.); супутник-метал; молоток, вибивання; машиніст, оператор, водій [5, с.113]. Головною передумовою правильного перекладу є знання предмету, про який йде мова, хоча вміле користування словником є також необхідним. А.В. Федоров зазначає, що фактично переклад ніколи не обмежується вибором одного елемента з числа тих, котрі зафіксовані у словниках як відповідники певному слову оригіналу. У перекладацькій практиці зустрічається багато випадків, коли використовуються слова, безпосередньо не передбачені словником, так як він не в змозі передбачити всі конкретні сполучення, до яких потрапляє слово [7, с.161].

При перекладі науково-технічних текстів особлива увага приділяється перекладу термінів як мовних знаків, що репрезентують поняття спеціальної, професійної галузі науки або техніки, та становлять суттєву складову науково-технічних текстів і одну з головних труднощів їх перекладу з огляду на їх неоднозначність, відсутність перекладних відповідників та національну варіативність. Найактуальнішою проблемою англійської термінології є полісемія термінів, що є

небажаним явищем, тому що порушує спроби мови зберегти однозначну відповідність між референтом і номінуючим його знаком, а також наявність багатозначних термінів у межах однієї наукової галузі є виявом неупорядкованості конкретної термінології. Причини формування нових значень у термінології англійської мови можна поділити на дві групи: екстралінгвістичні та інтралінгвістичні. Серед причин виникнення семантичної різноманітності в галузі термінологічних систем можна виокремити такі: розвиток наукового поняття; обмеженість словникового матеріалу у співвідношенні з кількістю понять, які потрібно термінувати; співіснування понять, які відображають різні погляди, гіпотези; семантичні та словотворчі зв'язки термінів; неправильне запозичення лексем з інших мов; позамовні фактори. При перекладі науково-технічних текстів, які мають багатозначні терміни, з англійської на українську мову, контекст відіграє важливу роль при виборі потрібного значення, тому визначення способу перекладу тієї чи іншої термінологічної одиниці без розгляду її в контексті представляється неможливим, адже у різних контекстах терміновживання слово перекладається різними способами. Для швидкого знаходження спеціальних термінів потрібно знати, які бувають робочі джерела інформації, що можна знайти у кожному з них, та послідовність їх використання. Отже, ми з'ясували, що при перекладі полісемічних термінів науково-технічної літератури найдоцільніше застосовувати комплексний підхід, котрий складається із застосування лексико-семантичних трансформацій, врахування контексту та використання спеціальних словників.

Література:

1. Англо-український тлумачний словник з обчислювальної техніки, Інтернету і програмування / [уклад. : Е. М. Пройдаков, Л. А. Теплицький]. - 2-ге вид., допов. і доопрац. - К.: СофтПрес, 2006. - 824 с.
2. Бархударов Л.С. Язык и перевод (Вопросы общей и частной теории перевода). М.: «Междунар. отношения», 1975. - 240 с.
3. Коломейцева Е.М., Макеева М.Н. Лексические проблемы перевода с английского языка на русский: Учеб. пособие. Тамбов: Изд-во Тамб. гос. техн. ун-та, 2004. - 92 с.

4. Короткий тлумачний словник української мови. / За редакцією Д. Гринчишина. - К.: 1999. - 430 с.

5. Краткий англо-русский технический словарь. Ок. 30000 терминов / Ю. А. Кузьмин, В.А. Владимиров, Я.Л. Гельман и др. - М.: ММПШ, 1992. - 416 с.

6. Мюллер В.К. Англо-русский словарь. Издание 23-е, стереотипное, изд-во «Русский язык», М.: 1992. - 842 с.

7. Федоров А.В. Основы общей теории перевода (лингвистические проблемы): Для институтов и факультетов иностр. языков. Учеб. пособие. - 5-е изд. - СПб.: Филологический факультет СПбГУ; М.: ООО «Издательский Дом «Филология Три», 2002. - 416 с.

УДК 801

Філологічні науки

ВІЛЬНА АДАПТАЦІЯ «ЕНЕЇДИ» ВЕРГІЛІЯ І.П. КОТЛЯРЕВСЬКИМ І
ПОЧАТОК НОВОГО ЕТАПУ УКРАЇНСЬКОГО ПЕРЕКЛАДУ

Литвин В.Ю., Сидорук Г. І.
студентка гуманітарно-педагогічного факультету
Національний університет біоресурсів
і природокористування України,
(м. Київ, Україна)

Іван Петрович Котляревський – перший автор нової української літератури, творчість якого стала етапною в розвитку національного відродження та самоусвідомлення. Щороку «додається йому літ, а він не старішає, прямує до нас через віки – все такий самий молодий, дужий, лицарської вдачі, жартівник, мудрець...» (Галина Білик).

Давнє та поновлене нині твердження російської державно-імперської ідеології про те, що немає української нації й мови, було спростоване ще наприкінці XVIII століття, коли у 1798 році в Петербурзі вийшли три перші частини «Енеїди» Івана Котляревського з об'ємним, більш ніж на 1000 слів, українсько-російським словником.

Тема поеми – зображення сучасної авторові дійсності, тобто суспільного життя України кінця XVIII – початку XIX ст., передовсім соціально-моральної нікчемності панівного прошарку. Котляревський прагне піднести героїчну національну історію, насамперед часів гетьманщини («Так вічної пам'яті бувало // У нас в Гетьманщині колись, // Так просто військо шикувало // Не знавши: «стій, не шевелись!») і водночас художньо показує трагічну реальність: руйнування Трої можна прочитати (на асоціативному рівні, звичайно) як знищення Січі, скасування гетьманства, втрату державності, а мандри Енея та троянців-козаків як шлях від минулого до майбутнього.

Котляревський скористався сюжетом «Енеїди» римського автора Вергілія (I ст. до н. е.). Твір Вергілія утверджував божественне походження влади римських імператорів, адже головний герой Еней, який за велінням богів віднайшов і заснував латинську землю, був сином богині Венери та земного царя Анхіза. Таким чином, римські імператори – нащадки божественного Енея. З часом антична поема стала не лише зразком для серйозного літературного наслідування, а й основою для пародій, переробок (травестій). Український автор «націоналізував» давній твір. Троянці, латиняни, рутульці нагадують козацтво, міщанство, духовенство його часу – кінця XVIII ст. Котляревський показав побут панства, що «замінило» Вергілієвих богів.

Найбільшої «націоналізації» під пером Котляревського зазнає пекло. Суспільство його часу засноване на несправедливості, де представники панства дбають про власне збагачення та владу. Тому в «Енеїді» панське середовище автор трактує як зосередження зла та гріховності.

Тож «Енеїда» Котляревського – це, з одного боку, за формою, своєрідний переклад Вергілієвої поеми (почасти з латинського оригіналу, а переважно опосередковано – з російської травестії), а з іншого – це її перевдягання, тобто розбудова нової літературно-мистецької, насамперед образної, реальності, істотно відмінної від першоджерела, а точніше, першоджерел, бо Котляревський, фактично, перелицьовує не лише римську епопею, а й російську травестію. Він послідовно українізує свій твір.

Антична етнографія майже відсутня в «Енеїді» Котляревського, за винятком згадки про традицію звернення за віщуванням до Феба [III, 18-20], зображення обрядів жертвоприношення тварин богам та віщування за тваринними нутрощами [III, 34-36], а також звичаю спалювати мертвих [VI, 90-93]. Натомість майже все інше стосується до України кінця XVIII – початку XIX ст., зокрема й ті закордонні реалії, які так чи так потрапили в ужиток або принаймні в поле зору тогочасних українців.

Травестія Вергілієвої поеми набула під пером Котляревського ознак етологічного жанру (такого, що описує звичаї й соціально-побутову поведінку певного часу). Завдяки всебічній (хоч не тотальній) українізації латинського та російського текстів, вийшла ледь чи не енциклопедична картина української старожитності, хоча й, звісно, не вичерпна (Іван Франко слушно зауважив, що Котляревський своїми творами «не вичерпав, одначе, ані змісту свого часу, ані багатства української народної вдачі та традиції»). Микола Дашкевич зазначив, що в «Енеїді» Котляревського «впервые в художественной литературе предстала со своею резко обозначающеюся индивидуальностью вся Малороссия» (тобто Лівобережжя та Правобережна Наддніпрянщина) і що поему можна назвати «обширной картиной малорусской общественности в рамках травестии и бурлеска», притім «народность ... поднимает ее над уровнем травестии». Павло Житецький говорив про етнографічний і психологічний (за його терміном – «поетичний»), стосовно зображення душевних переживань і поведінки персонажів) реалізм в «Енеїді». За спостереженням Миколи Сумцова, у ранніх письменників нової української літератури, особливо в Котляревського й навіть Шевченка, «этнографические изучения введены в литературные произведения и разлиты по ним повсеместно и в таком обилии, что поэт сливается с этнографом». Котляревського навіть називали «першим українським етнографом». Агапій Шамрай уточнював, що наявне в «Енеїді» «етнографічне висвітлення народного життя – це відображення застиглих і традиційних форм народного побуту без проникнення в динаміку суспільного життя, без глибшого розкриття соціальних процесів».

Дмитро Чижевський також визнавав, що «Енеїда» не лише перший широкий словник української народної мови, а й перша енциклопедія української етнографії. Йдеться про широке етнографічне зображення у поемі культури й побуту українців: простолюдинних і шляхетських звичаїв, обрядів, свят, церковно-народного календаря, етикету, народних вірувань і прикмет, ворожінь, народної медицини, розваг, ігор, танців, харчування, посуду, одягу, житла, інтер'єру поміщицьких покоїв і селянських хат, господарських споруд, реманенту, засобів пересування, предметів церковного вжитку, зброї, ліків, грошових одиниць, мір довжини, відстані, ваги, рідини. До того ж поема, що вирізняється речовою предметністю, насичена етнографічною лексикою. Котляревський дивовижним чином тримав у пам'яті безліч народних назв предметів навколишнього світу. Його «Енеїда» стала своєрідною художньою пам'яткою українського побуту XVIII-XIX століть, зафіксувала чимало його архаїчних деталей, що поступово вийшли з ужитку.

За влучним спостереженням Юрія Шевельова над мовою «Енеїди», «конкретна лексика – її сильна сторона». Котляревський зазвичай добирає слова не з загальнородовим, а з конкретно-видовим значенням, навіть без потреби для деталізації образу. Так, Паріс дав Венері не просто яблуко, а «путивочку» [1, с. 3], Анхіз помер не від пияцтва і навіть не від горілки, а конкретно – від «чикилдихи» [2, с. 9], триголовий пес у пеклі – «бровко», Сивилла затулила йому пельку не просто «хлібом», а більш конкретно – «глевтяком» [3, с. 66-67], мацапуру шкварили в пеклі не хтозна на чому, а «на шашлику» [3, с. 82], Еней палив не який-небудь, а «роменський тютюнець» [4, с. 17]. У всіх цих випадках у Котляревського йшлося не тільки про етнографічну мальовничість, а й про посилення комічного ефекту, а зробити це здатні були саме слова з конкретно-видовим значенням, що увиразнювали травестійний характер переробки. Одна річ – дати яблуко, а інша – місцевої «путивочки»; чи опрягтися не від власне горілкового напою, а від «чикилдихи» (горілки гіршого гатунку).

Отже, "Енеїда" започаткувала нову добу українського письменства, стала національною гордістю, принесла світову славу її авторові. Її вихід у світ став

епохальним явищем в історії української культури, визначною подією в духовному житті народу. З'явилася книга, що ставила низку важливих суспільних та естетичних проблем. Під маскою гумору поет кинув сучасній йому кріпацько-чиновницькій спільноті гостре звинувачення в тому, що всі думки її спрямовані на грабіж і здирство, знущання з простих людей і що державні закони закріплюють цю несправедливість. Звинувачення І.П. Котляревського були моральним осудом кріпосницького ладу, осудом, що набував виразного громадянського звучання. Його вільний переклад започаткував нову еру у сфері українського перекладу.

Література:

1. Науменко, В.К. пятидесятилетию со дня смерти Ивана Петровича Котляревского // Киевская старина. – 1888. – Кн. 11: Ноябрь. – С. 389.

2. Франко, І. Огляд української літератури від найдавніших часів до кінця XIX віку // Додаткові томи до Зібрання творів у п'ятдесяти томах. – К, 2011. – Т. 54: Літературознавчі, фольклористичні, етнографічні та публіцистичні праці. 1896-1916. – С. 907. Першодрук 1904 року.

3. Житецкий, П. «Энеида» Котляревского и древнейший список ее в связи с обзором малорусской литературы XVIII века. – С. 134-141 (розділ «Этнографический и поэтический реализм в “Энеиде” Котляревского»).

4. Котляревський, І.П. Повне зібрання творів. – К.: Наукова думка, 1969 р.

УДК 811.111'42:316.77

Філологічні науки

ВАРІАТИВНІСТЬ СКЛАДОВИХ СЕМАНТИЧНОГО ЯДРА ТЕКСТІВ-ІНТЕРВ'Ю (НА МАТЕРІАЛІ АНГЛОМОВНОЇ ПРЕСИ)

Лукова С.Б.,

студентка факультету іноземних мов

Вінницький державний педагогічний

університет імені Михайла Коцюбинського

м. Вінниця, Україна

Тексти-інтерв'ю, як правило, характеризуються різноплановим нашаруванням змістових елементів. Варто зазначити, що семантичну організацію

текстів, зокрема можливі шляхи упорядкування семантичного простору, необхідно розглядати, беручи до уваги гібридизацію, через яку головним чином і реалізується варіативність текстів даного жанру.

Найбільш доцільним для аналізу семантичної організації текстів-інтерв'ю, є використання моделі “семантичної капсули”. Дана модель дозволяє виділити в семантичній структурі ядро, що передає власне зміст інтерв'ю і периферію, в якій міститься додаткова інформація про текст [2, с.317].

Окремо розглянемо семантичне ядро текстів-інтерв'ю, для моделювання якого використовується сценарій, що ґрунтується на предметно-центричному фреймі. Такий сценарій включає наступні складові (слоти): ТАКИЙ, ХТОСЬ ІСНУЮЧИЙ, РОБИТЬ ЩОСЬ, ТУТ, ЗАРАЗ.

Зупинимось на слоті ХТОСЬ ІСНУЮЧИЙ (РЕСПОНДЕНТ). Важливим буде відмітити, що він зазвичай включає лише ім'я респондента: *Haruki Murakami* (The New Yorker, 10.02.2018) [7], *Jason Isaacs* (GQ, 26.03.2019) [4]. Якщо ім'я є достатньо відомим для широкого загалу, цього достатньо, щоб зорієнтувати та зацікавити читача.

Яскравим проявом варіативності в межах даного слоту в англійських текстах-інтерв'ю є додатковий семантичний складник, в якому поряд з ім'ям зазначається рід діяльності респондента. Наприклад, *the photographer David Bailey* (The Guardian 20.02.2019) [3], *the actor Kristen Bell* (The Guardian 26.09.2018) [6]. Він пов'язаний із темою інтерв'ю і надає респонденту статус компетентної особи. Така інформація не лише привертає увагу читача, але й виконує прогностичну функцію щодо змісту інтерв'ю.

Не менш важливим є слот ТАКИЙ, який містить релевантну інформацію, що значно доповнює центральні слоти. В межах слоту виокремлюють такі складники, як вік, досягнення, національність / країна (місто) походження, зовнішність. Ці параметри є помітно експлікованими і відіграють важливу роль в зображенні респондента, адже змальовують його професійну діяльність, етнічну приналежність, активну життєву позицію тощо [1, с.225].

Окремо проаналізуємо слот РОБИТЬ ЩОСЬ. Існує декілька його варіацій,

зокрема слоти ПОВІДОМЛЯЄ ЩОСЬ та ВВАЖАЄ ЩОСЬ.

Перший варіант цього слоту (ПОВІДОМЛЯЄ ЩОСЬ) містить повідомлення про реальні події в яких респондент брав безпосередньо участь або про факти, які тісно з ним пов'язані. Запитання інтерв'юера передбачають, що відповідальність за достовірність інформації несе респондент. Такий текст є текстом інтерв'ю-повідомлення.

Яскравою ілюстрацією тексту інтерв'ю-повідомлення є інтерв'ю “The Underground Worlds of Haruki Murakami” (The New Yorker, 10.02.2018) [7], де респондент ділиться деталями своєї 40-річної письменницької діяльності, роботи в якості перекладача, а також деякими подробицями особистого життя: *“I listen to music while I’m writing. So music very naturally comes in to my writing. I don’t think much about what kind of music it is, but the music is a kind of food to me.”*

У слоті ВВАЖАЄ ЩОСЬ маніфестується точка зору респондента щодо певного соціально важливого питання. Інтерв'юований не є учасником подій, подробиці яких з'ясовує журналіст, а його репліки є відповіддю на запитання інтерв'юера з епістемічними рамками “what do you think”, “how do you see”, “what do you mean by”, “do you feel that” [5, с.367]. Текст з таким сценарієм є текстом інтерв'ю-точка зору.

Прикладом тексту інтерв'ю-точка зору може слугувати інтерв'ю “Jason Isaacs: “I’m no poster boy for somebody who has it all together”” (GQ, 26.03.2019) [4]. Запитання журналіста містить епістемічну рамку “what do you think” (*What do you think is the best way to get men to talk about their feelings, their worries?*). Характер відповіді респондента вказує на те, що він не наводить точних фактів, а лише висловлює свої думки з приводу заданого питання.

Існує також третій варіант, який сполучає дві варіації слотів і має наступний сценарій семантичного ядра: РЕСПОНДЕНТ ПОВІДОМЛЯЄ ЩОСЬ і ВВАЖАЄ ЩОСЬ. Так, такі тексти є одночасно текстами інтерв'ю-повідомлення і точка зору.

Отже, підсумовуючи вище сказане, можемо стверджувати, що в проаналізованих складових (слотах) семантичного ядра текстів-інтерв'ю, а саме

ТАКИЙ, РЕСПОНДЕНТ, РОБИТЬ ЩОСЬ, має місце варіативність. Найбільш яскраво вона знаходить своє відображення в слоті РОБИТЬ ЩОСЬ, який представлений варіантами ПОВІДОМЛЯЄ ЩОСЬ та ВВАЖАЄ ЩОСЬ. Даний розподіл дозволяє виділити два семантичних типи текстів-інтерв'ю (текст інтерв'ю-повідомлення та інтерв'ю-точка зору).

Література:

1. Кузьменко О. Об'єктивація респондента англomовних інтерв'ю глянце-вих журналів: фреймове моделювання / О. Кузьменко // Південний архів. Філоло-гічні науки. – 2018. – Вип. 73. – С. 222-228.

2. Саламатіна О. О. Структура семантичного простору публіцистичного інтерв'ю в сучасній німецькій мові / О. О. Саламатіна // Сучасні дослідження з іноземної філології. – 2013. – Вип. 11. – С. 314-325.

3. David Bailey: “Deneuve said it’s great we’re divorced – now we can be lovers!” [Електронний ресурс]: The Guardian. – Режим доступу: <https://www.theguardian.com/artanddesign/2019/mar/20/david-bailey-andy-warhol-kate-moss-photography>

4. Jason Isaacs: “I’m no poster boy for somebody who has it all together [Електронний ресурс]: GQ. – Режим доступу: <https://www.gq-magazine.co.uk/article/jason-isaacs-interview>

5. Roth A. L. Social epistemology in broadcast news interviews / A. L. Roth // Language in Society. – 2002. – Vol. 31, № 3. – P. 355-381.

6. The Good Place actor Kristen Bell: “I couldn’t be Stepford if I tried” [Електронний ресурс]: The Guardian. Режим доступу: <https://www.theguardian.com/culture/2018/sep/26/the-good-place-actor-kristen-bell-model-marriage-charity-work>

7. The Underground Worlds of Haruki Murakami [Електронний ресурс] : The New Yorker. – Режим доступу: <https://www.newyorker.com/culture/the-new-yorker-interview/the-underground-worlds-of-haruki-murakami>

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДАЦЬКОЇ ЕТИКИ

*Лякір К.В.,
студентка 2 курсу,
Сидорук Г.І.,
к. філол. н., доцент
Національний університет біоресурсів
і природокористування України,
м. Київ*

Мета статті полягає в розкритті значення морально-етичних якостей для діяльності перекладача; уточненні змісту поняття «професійної етики» перекладача та описі її компонентів; окресленні шляхів її формування.

У своєму дослідженні ми виходимо з такої термінологічної бази. **Мораль** – сукупність усвідомлюваних людьми принципів, норм, приписів, правил поведінки, оціночних уявлень про добро, зло і справедливість. Мораль приписує людині те, що можна робити у процесі спілкування з іншими людьми і чого не можна. Таким же чином і професійна мораль визначає те, що дозволено спеціалісту під час виконання ним своїх професійних обов'язків і чого не можна. **Професійна етика** – сукупність норм та правил, які регулюють поведінку спеціаліста на основі загальнолюдських моральних цінностей, з урахуванням особливостей його професійної діяльності та конкретної ситуації [6, с. 7]. Отже, під поняттям «професійна етика» ми розуміємо кодекс честі спеціаліста, виконання якого є питанням совісті людини, його моральності.

Кожна професійна група має свої етичні норми, розробка яких є неодмінною умовою підвищення професіоналізації діяльності. Перекладач – це професіонал зі спеціальною підготовкою, який передає інформацію засобами іншої мови, дотримуючись принципів послідовності, точності та етичності.

Важливість морально-етичного компоненту професійних компетенцій перекладача визначається, передусім, соціальною роллю цієї професії. Адже «користувачі послугами перекладача розраховують на його об'єктивність та надійність. Не маючи

доступу до оригіналу, вони на віру приймають встановлену перекладачем еквівалентність перекладу оригіналу» [4, с. 335]. Тому формування професійної етики повинно стати невід'ємною складовою частиною підготовки та діяльності перекладача.

Професійна етика перекладача є важливим компонентом його професійної компетенції. Вона відіграє важливу роль і в розв'язанні професійних завдань. У процесі етичної підготовки в майбутнього перекладача формуються такі важливі складові його особистісної характеристики як гуманність та принциповість. На основі формування морально-етичних норм розвиваються ціннісні орієнтації та внутрішні значеннєві мотиви професійної діяльності.

Дотримання етичних норм у ситуації перекладу суттєво впливає на результат. Оскільки усний переклад – це робота у прямому контакті з людьми, від перекладача передусім вимагається дотримання норм етики спілкування. Це означає, що перекладач повинен у повній мірі володіти вмінням поводити себе, бути вихованою людиною. В основі вихованості людини лежить відчуття та виявлення поваги до інших людей.

До основних пунктів професійної етики перекладача входять: повага до тексту, толерантність, конфіденційність, піклування про власне фізичне та моральне здоров'я, самовдосконалення. В етиці перекладача, як і в багатьох інших професійних етиках, особливої ролі набувають такі цінності, як професійний обов'язок та відповідальність. Етичні аспекти професійної діяльності перекладача реалізуються через такі професійно-особистісні якості, як: серйозність, тактовність, стриманість, коректність, делікатність. Таким чином, у подальшому ми будемо чітко розмежовувати принципи професійної етики та особистісні якості, потрібні для їх дотримання.

Для повнішого опису компонентів професійної етики перекладача беруться до уваги ситуації та труднощі, що виникають під час його діяльності. Оскільки перекладач має справу із передачею інформації, то він несе повну відповідальність за її адекватність.

Серед професійно-етичних навичок перекладача слід виокремити культурну компетенцію, що виявляється в повазі та толерантності до учасників комунікації; мовну, що передбачає постійне опановування специфічною термінологією

у певній царині науки або техніки; предметну (фонову), до якої входить ознайомлення перекладача з найважливішими поняттями певної галузі науки і техніки. Крім того, перекладач зобов'язаний безперервно вдосконалювати свої знання, стежити за розвитком науки, систематично читати літературу з певної галузі знань. Від рівня володіння переліченими навичками залежить успіх перекладача як професіонала, його кар'єрне зростання.

Але є й інший бік професійної етики, дотримання якої в більшій мірі пов'язане з духовністю спеціаліста, його моральним ставленням до загальнолюдських цінностей. У цьому випадку ми маємо на увазі відповідальність особистості перед іншими людьми. Професійна етика розглядає такі види відповідальності спеціаліста: стосовно інших людей, себе та структури, в якій він працює.

Серед принципів, яких перекладач повинен дотримуватися стосовно учасників комунікації, виокремлюємо наступні: точність перекладу; конфіденційність; нейтральність позиції; етикет; об'єктивність.

Щодо професійних обов'язків самого перекладача діють такі етичні правила: самокритичність (перекладач заявляє про свої помилки і виправляє їх); самоосвіта (перекладач підвищує свій професійний рівень); принциповість (перекладач відмовляється перекладати за наявності чинників, що суперечать його моральним переконанням).

Стосовно організації-роботодавця перекладач повинен виконувати внутрішні правила та розпорядок; сприяти підвищенню високопрофесійного та високоморального іміджу фірми.

На основі принципів професійної етики я виокремила особистісні якості, якими має володіти перекладач: точність, обов'язковість, серйозність та відповідальність (точність перекладу); дискретність, тактовність (конфіденційність); стриманість, скромність (нейтральність позиції); вихованість, культурність, коректність (етикет); делікатність, толерантність (об'єктивність).

На базі сайтів, зазначених у Інтернет-ресурсах, виявлено такі основні компоненти професійної етики перекладача: конфіденційність; точність та повнота перекладу; об'єктивність/справедливість; нейтральність позиції; про-

фесійна придатність; професійний етикет; самоосвіта. Окремо також зауважуються такі моменти, як солідарність з колегами, чесність у стосунках з клієнтами, ввічливість, шанобливість, слухняність, непомітність, пунктуальність. Формування професійної етики на практичних та семінарських заняттях для майбутніх перекладачів здійснюється через питання, вправи та тести для обговорення і самоконтролю, ситуативні ігри, практичні рекомендації та поради, написання та виголошення рефератів. Зазначені завдання сприяють розвиткові свідомого підходу до питання етичної поведінки перекладача у своїй професійній діяльності.

У процесі засвоєння професійної етики у майбутніх перекладачів формуються такі важливі професійно-особистісні та морально-духовні якості, як впевненість, організованість, охайність, цілеспрямованість, тактовність, співчутливість, гнучкість, делікатність, самостійність, доброзичливість.

Зміст професійної етики перекладача та морально-особистісні якості, що продукують її принципи, разом становлять структуру етичної компетенції, яку ми визначатимемо як діяльність, що характеризується наявністю моральних якостей та сукупності професійних знань про етичні поняття та норми поведінки й свідомим їх застосуванням у перекладацькій практиці.

Література:

1. Кобликов А.С. Юридическая этика. Учебник для вузов. – М.: Издательская группа НОРМА-ИНФРА, 1999. – 164 с.
2. Мишаткина Т.В. Педагогическая этика: Учеб. пособие / Серия «Высшее образование». – Ростов н/Д: Феникс; Мн.: ТетраСистемс, 2004. – 304 с.
3. Криворучко С.В. Професійна етика журналіста на сучасному етапі розвитку демократії в Україні: Автореф: дис. ... канд. філол. наук: 10.01.08. – К., 2003. – 17 с.
4. Васянович Г.П. Педагогічна етика. Навчально-методичний посібник. – Львів.: Норма. 2005. – 344 с.

MORAL AND ETHICAL FACTOR AS A COMPONENT OF THE ETHICAL COMPETENCY OF FUTURE INTERPRETERS

Kateryna Lyakir

Summary

The article deals with the importance of moral factor in the professional activity of an interpreter. The author points out the components of interpreter's ethics, outlines methods of forming the ethical competency of future interpreters. Special emphasis is laid upon such values as professional duty and liability. The compliance with ethical norms significantly influences the process of translation or interpretation and affects the result.

Keywords: interpreter's ethics, moral qualities, interpreter code of ethics.

УДК 811.111(075)

АНГЛІЙСЬКА МОВА

LINGUISTIC SOCIAL AND CULTURAL METHOD IN TEACHING ENGLISH TO STUDENTS OF TECHNICAL HIGHER EDUCATIONAL ESTABLISHMENTS

Martynchuk O., Demochka L.
National Technical University
Kharkiv Polytechnic Institute

At present the market of educational technologies offers a great variety of methods of teaching languages. We discuss teaching English language at technical higher educational establishments. Before considering the most acceptable methods it is necessary to define the objectives of teaching the language. As our students and specialists have the opportunity to continue their studying and working overseas, there is a necessity to train them not only to understand special professional terms and texts but feel comfortable in alien linguistic surroundings.

Therefore, side by side with methods of teaching technical translation usual for technical institutions, new methods of teaching the language should be introduced.

We want to pay particular attention to such a comprehensive method of teaching a language as linguistic social and cultural one which appeals to a very

important component called social and cultural surroundings. Language may lose its vitality when students and tutors set a purpose to learn only lifeless lexical and grammatical structures. In [1], the author gives numerous examples when the lack of extra-linguistic and cultural knowledge leads to some misunderstanding and even mistakes. For instance, a person learning language will use a grammatically correct expression “The Queen and Her relatives”, but the native speaker will hardly understand that “The Royal Family” is implied. One more example, the expression “Герой – выразитель идей автора” was translated as “The hero is the loudspeaker of the author” (“громкоговоритель автора”), while the word “mouthpiece” should have been used. Such inaccuracies occur rather often. Let us turn our attention to the following example. The two sentences “Don’t you want to go?” and “Would you like to go?” have a slightly different meaning according to a person who knows English superficially, but these sentences are quite different to a native speaker, because the first sentence is regarded as impolite. A usual question for our everyday communication “Какие вопросы вас интересуют?” is often translated the following way “What problems are you interested in?” without taking into account that the word “problems” has a firm negative shade. The appropriate translation of this sentence is “What issues are you interested in?”.

Though such inexact expressions may be somehow admitted as grammatically correct, nevertheless nowadays, when interests in definite cultures and nations are growing constantly, such inaccuracies are unpardonable. Alongside with enlarging ones vocabulary and speaking correctly it is necessary to realize the internal motivation of the language as the final goal of communication is being understood.

Linguistic social and cultural method includes two aspects of communication – linguistic and intercultural. It is very important for a student of a technical higher educational establishment to have not only a high level of reading, writing and translation but also linguistic social and cultural competence, that is ability to “scrutinize” the language under the “microscope” of culture [2].

Linguistic social and cultural method was born on the edge of two concepts – language and culture.

Many Russian linguists, in particular, S.I. Ozhegov understood language as “a tool for communication, exchange of thoughts and mutual understanding between people in a society” (“орудие общения, обмена мыслями и взаимного понимания людей в обществе”) [3]. Another Russian linguist V.I. Dahl treated language as “the total amount of all words of the nation and their appropriate combination in order to transfer their thoughts” (“совокупность всех слов народа и верное их сочетание, для передачи мыслей своих”) [4, 5]. But animals also have language which is a system of signs and it is used to express emotions and mood. What makes the language “human”? Today language is “not only a vocabulary but also the way a person expresses himself”. It serves “the purposes of communication and is able to express a person’s knowledge as a whole and concepts of the entire world”. Language is “a system of communication” which consists of definite fragments and the set of rules used for communication [2]. It is vital to understand language in connection with the specific country, region etc. With this approach language goes hand in hand with culture of particular part of the country, region, that is ideas, traditions of the definite group of people and society. Sometimes as the word “culture” we understand society or civilization itself.

The authors of linguistic social and cultural method have approached these definitions of language and culture in a different way. They emphasize the power and significance of the language in the modern world. To their mind, language is “a powerful social tool which forms a stream of people into ethnic society, forms the nation through storing and passing culture, traditions and social self-consciousness”. According to this approach language intercultural communication is, first of all, “an adequate mutual understanding between two interlocutors, or people exchanging information and belonging to different national cultures”. In this case their language becomes “the sign of the speakers’ belonging to the definite social society” [2].

However culture often becomes the tool disconnecting people. For instance, in the medieval Russia a foreigner was called “немец”, which meant “speechless”, a person who could not speak. Later a foreign guest was called “чужеземец”, that is “coming from the other land”. And, at last, when national consciousness allowed to

smooth over this contradiction “natives – foreigners” (“свои – чужие”), the word “foreigner” appeared. If you think over the meaning of the Russian word “иностранный”, the origin of the expression “conflict of cultures” will become clearer. “Its internal form is absolutely transparent – from the other countries. Native culture unites people and at the same time separates them from the other cultures. In other words, native culture is a shield, which defends national originality of the people, and a blind wall, which separates them from the other peoples and cultures” [1].

Linguistic social and cultural method unites language structures (grammar, vocabulary etc.) with additional language factors. Thus, on the verge of the world outlook on the national scale and the language as the way of thinking is born a very beautiful world of language. Besides we should not forget that a person belongs to the country whose language he speaks. It is of this phenomenon that linguist V. von Humboldt wrote, “Through the diversity of the language the spiritual wealth of the world and the diversity of everything we get to know in it are revealed in front of us”.

Science and engineering cannot be separated from the culture of a given country as culture is regarded not only as national arts and traditions but as overall experience of the people. And the sublanguage of these spheres bears the same traces of national development as the language itself. Therefore there is a strong need for technical students to learn and understand the language through the prism of national productive and engineering conventions.

We learn the world by means of thinking in the definite cultural space and use the language for expressing our impressions, opinions, emotions, perceptions.

The purpose of studying a language by means of the given method is to simplify the understanding of the interlocutor, to form perception on the intuitive level. Thus, the language should be regarded as a mirror in which geography, climate, history, traditions, everyday behavior, creativity of the people and conditions of their life are reflected.

The use of this method is sure to bring us to a positive result and turn each lesson into fascinating cognition and mastering English and, besides, it will favor the “mobility” of the students learning the language at technical higher educational establishments.

References:

1. Щерба Л.В. Зависимость методики преподавания иностранных языков от состояния общества и его задач // Иностранные языки и учеба за рубежом. – 2001. – №10.
2. Антонюк М.Н. Англійська через світові контакти. Навч. посібник / М.Н.Антонюк, К.К.Краснолуцький. – К.:, 2004. – 240с.
3. [www.ozhegov.ru].
4. В. фон. Гумбольдт. Избранные труды по языкознанию.– М.: – 1984, 323с.
5. [www.slovardahlja.net].

УДК 880

Філологічні науки

АСОЦІАТИВНЕ ПОЛЕ ЕРГОНІМІВ МІСТА ВІННИЦЯ

*Маруневич В.С.,
студентка філологічного факультету
Донецький національний університет
імені Василя Стуса
м. Вінниця, Україна*

Мислення людини надзвичайно складний процес, головною ознакою котрого є асоціативність – зв'язки між елементами структури тексту та співвіднесені з ними явища дійсності. Основою виникнення асоціацій може слугувати як особистий досвід, психічний характер індивіда, так і культурно-історичний досвід народу, а тому метод асоціативного експерименту є одним з найпопулярніших методик дослідження мислення людини.

Асоціативний експеримент – досить проєктивний метод, призначений для дослідження внутрішнього ментального світу людини. Це дослідження відбувається з допомогою «статистично оброблених результатів масового експерименту на вільні вербальні асоціації». [2, с.83].

Відомий британський психолог D.G. Myers розробив декілька цінних правил для адекватного проведення асоціативного експерименту.

Більшість із них мають організаційний характер. Так, він наголошує, що першочерговою умовою є отримання добровільної згоди реципієнтів на участь у експерименті. Для цього необхідно раніше проінформувати учасників тестування стосовно характеру експерименту. Далі, важливо захистити їх від дискомфорту і повідомити про те, що даний процес не завдасть їм ніякої шкоди. У ході самого експерименту вважається необхідним уникати нечітких, двозначних питань. Наступною, не менш важливою умовою вважається коректне ставлення до інформанта – не можна допускати відчуття, що учасника тестування оцінюють. Тут реципієнту обов'язково треба повідомити, що об'єктами дослідження не є він сам, не його ментальний рівень розвитку. Інформація, отримана в процесі експерименту, є конфіденційною і не повинна бути розголошеною. Й останньою умовою вважається необхідність пояснення суті експерименту після його проведення [1].

Методика проведення нашого вільного асоціативного експерименту складалася з таких етапів:

- обрання ергонімів-стимулів, відомих носіям мови та здатних викликати потужну реакцію;
- розробка інструкції, яка б мінімізувала вплив дослідника задля запобігання інтерференції у хід мислення інформантів;
- відбір інформантів з потенційно схожим асоціативним тезаурусом (вік, освітній рівень, місто мешкання);
- власне експеримент, який було проведено в усній формі, але зафіксовано дослідником;
- обробка результатів опитування, їх систематизація, класифікація, зіставлення та формулювання висновків.

Для проведення асоціативного експерименту було відібрано групу реципієнтів-носіїв української мови (25 осіб), а також укладено список ергонімів, які здатні викликати потужні реакції у свідомості опитуваних. До списку увійшли найбільш відомі власні назви об'єднань Вінниці: назви закладів харчування, освітні установи, лікувальні установи, підприємства виробничого

спрямування, торговельні мережі, спортивні установи, в'язниці, органи влади, торговельні точки:

Варшава
Бібліотека
Тифліс
SmartCinema
Фазенда
Вінницька реберня
Діамант
Департамент охорони здоров'я
Вінницький міський суд
Вінницяоблводоканал
Вінницька установа виконання покарань № 1

Варшава / СГАОП негативне явище – 11, позитивне явище – 6, інша реакція – 6

місто (3), продуктовий магазин (2), супермаркет (1), нечесність (2), обман (1), неповага (1), протерміновані товари (1), паршива якість обслуговування (1), багатий асортимент (3), помірні ціни (2), прекрасний супермаркет (1), приємний персонал (2), слабкий асортимент (4), сумнівна кулінарія (1).

Тифліс / СГАОП негативне явище – 6, позитивне явище – 9, страви – 4, напої – 1, географічні об'єкти – 3, розваги – 2

Грузія (3), гори (1), столиця (1), хороший інтер'єр та смачна кухня (1), жахлива кухня (1), привітний персонал (2), найкращий ресторан Вінниці (1), чудове місце (2), бюджетно (1), дорого (3), гарний заклад (1), розчарування (1), шашлик (3), хачапури (1), кальян (2), жирна їжа (1), червоне вино (1), центр міста (1).

Бібліотека / СГАОП негативне явище – 3, позитивне явище – 9, страви – 9, напої – 1, інша реакція – 3

затишок (2), швидка та смачна кухня (3), книги (2), читальний зал (1), медальйони (1), смачна кава (2), суші (1), зіпсований настрій (2), цезар з куркою (1), коктейлі (1), піца (2), салати (2), карбонара (1), шоколадний фондан (1), смачне пиво (1), київські ціни (1), ненав'язлива атмосфера (1) .

SmartCinema / СГАОП негативне явище – 5, позитивне явище – 20

найкращий кінотеатр (8), найдорожче (3), ціна не відповідає якості (2), накопичення (1), зручна система купівлі квитків (2), хороший кінотеатр (7), затишно (1), хороші окуляри (1).

Фазенда / СГАОП негативне явище – 1, позитивне явище – 19, інша реакція – 5

ресторан (5), смачна їжа (2), красиво (3), вишукано (6), гідне обслуговування (1), затишно (1), комфортно (1), дорого (1), світло (1), чисто (1), смачно (1), сучасно (2).

Вінницька реберня / СГАОП негативне явище – 7, позитивне явище – 8, інша реакція – 3, страви - 7

цікаве місце (1), забігайлівка (2), жахливе обслуговування (4), реберця (3), прийнятні ціни (1), непогане кафе (1), м'ясо (1), неадекватність (1), неповторний колорит (1), ввічливий персонал (2), по-домашньому (1), популярний заклад (1), стейк (3), жахливі офіціанти (2).

Діамант / СГАОП інша реакція – 25

дорогоцінний камінь (19), ювелірка (3), готель (1), магазин (1), ресторан (1).\

Департамент охорони здоров'я / СГАОП негативне явище – 6, позитивне явище – 8, інша реакція – 11

захист (8), корупція (4), беззаконня (2), реформи (5), виконання рішень (2), нововведення (2), державна установа (2).

Вінницький міський суд / СГАОП негативне явище – 23, позитивне явище – 2

корумпованість (10), захист прав людини (2), справедливості нема (5), в кого гроші – той правий (3), злочинство (4), лицемірство (1).

Вінницяоблводоканал / СГАОП вода – 9, труби – 5, небезпека – 7, негативне явище - 4

вода (2), забезпечення водою (1), холодна вода (1), гаряча вода (1), труби (1), підприємство (4), заборгованість (1), старі труби (1), люк (1), часто відключають теплу воду (1), самочинство (1), жахливий запах води (2),

небезпечні люки (1), іржаві труби (1), хлорка (1), відходи (1), прозора отрута (1), бактерії (2), необхідна для існування вода (1).

Вінницька установа виконання покарань № 1 / СГАОП негативні реакції - 25

позбавлення волі (3), метушня (3), жахіття (1), знущання (3), страшно йти повз (4), поламани доли (1), злочинці (2), небезпека (2), загроза (1), кладовище (1), кримінал (2), наркомани (1), звірства (1).

Систематизувавши результати експерименту, ми встановили гештальтне ядро асоціативного поля, яке відображає образи, що сформувались в реципієнтів під час категоризації та концептуалізації. Таким чином, концептуальна картина ергонімів міста Вінниці охоплює узагальнене знання дійсності, неоднорідні смислові утворення та ментальні стереотипи.

Структуруємо ергонімічний субфрейм жителів міста Вінниці:

- перше коло охопило ергоніми, які є важливими для людини та отримали позитивну або негативну оцінку. Наприклад, пресулатонім *Департамент охорони здоров'я*, асоціаціями до якого є такі гештальти: *захист (8), корупція (4), беззаконня (2), реформи (5), виконання рішень (2), нововведення (2), державна установа (2)*;
- друге коло склали ергоніми, до яких опитуваний особисто входив, але які не стали надто важливими у житті (супермаркети, магазини, перукарні): *АТБ, «Валентина», «Україночка», «Колібрі», «Гастроном»* тощо;
- третє коло називає невідомі чи забуті ергоніми. Сюди відносимо ергонім *Дімант*, на який отримали наступні реакції: *дорогоцінний камінь (19), ювелірка (3), готель (1), магазин (1), ресторан (1)*. Асоціації з готелем та магазином є недостовірними, помилковими, а значить реципієнт не був поінформований достатньою мірою про реальну сферу діяльності закладу.

Цікаво, що нами не було виокремлено четвертого кола ергонімів, що становить сукупність ергонімів, про які реципієнт чув, але не цікавиться ними. На нашу думку, це зумовлено достатньою популярністю закладів міста Вінниці та порівняно компактною територією проживання населення.

Загальний розподіл ергонімного фрагменту міста Вінниці має такий вигляд: «негативні явища», «позитивні явища», «інші реакції». Відповідно до цього, робимо висновок, що у центрі ергонімної карти носіїв української мови міста Вінниці знаходяться ті реалії, які тісно пов'язані з повсякденним життям, дозвіллям, взаємодією з навколишнім світом, тобто, з усіма аспектами буття людини.

Робимо висновок, що асоціативне значення слова здатне розкрити його реальну презентацію у свідомості респондентів та функціонування у мовленні. Проведення подібних вільних асоціативних експериментів важливе, адже це дає змогу виокремити «ядро мовної свідомості».

Література:

1. Кутуза Н. Психолінгвістичні методи дослідження ергонімів [Електронний ресурс] / Н. Кутуза – Режим доступу до ресурсу: http://linguistics.kspu.edu/webfm_send/764.

2. Тараненко К. В. Асоціативний експеримент як засіб дослідження прагматики антонімії української мови / К. В. Тараненко. // Дослідження з лексикології і граматики української мови. – 2014. – №15. – С. 79–87.

ВИЯВ КОМІЧНОГО У ПОЕЗІЇ АБСУРДУ

Нечкалюк Павло

студент факультету іноземних мов

Вінницький державний педагогічний університет

імені Михайла Коцюбинського

м. Вінниця, Україна

Поезія абсурду принципово відрізняється від інших напрямків художньої літератури тим, що в самому її тексті відсутня формальна, звична причинно-наслідкова логіка. Її також немає в зв'язку між текстом і підтекстом. Проте, саме в поезії абсурду вони пов'язані найтісніше. Завдяки асоціативним

ланцюгам, що беруть свій початок в тексті вірша, читач розуміє підтекст (в деяких випадках – через контекст), як це показано на схемі.

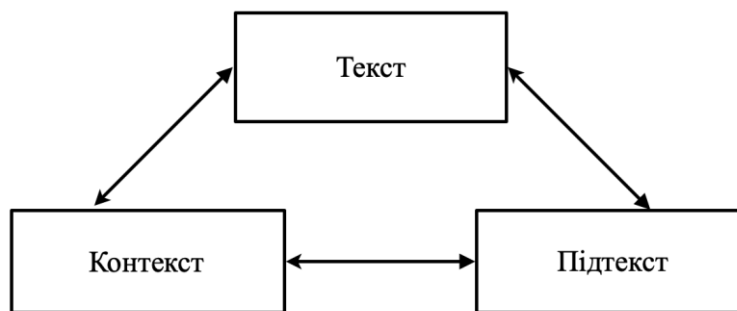

Рисунок 1.1. Схема асоціативних ланцюгів у поезії абсурду

За рахунок контрасту між означальним і позначуваним в поезії абсурду створюється несподіваний комічний ефект: мова викладу виявляється абсолютно неадекватною ситуації, яку вона описує. Прикладами такого контрасту є лімерики Ліра. Наприклад:

*There was an Old Lady of Chertsey,
Who made a remarkable curtsey;
She twirled round and round
Till she sank underground,
Which distressed all the people of Chertsey [1].*

*Одна стара леді із Джерсі
Танцювала реверанс на місці.
Так крутилась, так вертілась
Доки до підвалу не звалилась.*

Розчарувавши всіх жителів Джерсі (переклад наш)

В даному лімерике описується абсурдна ситуація, а саме, спроба старої леді розвеселити себе за допомогою танцю. Контраст між старою леді і реверансом створює ефект комічного, показуючи недоречність такого дійства.

Отже, поезія абсурду є відображенням безглузлого парадокального і недоречного у звичних побутових ситуаціях.

Література:

1. A Book of Nonsense by Edward Lear. Режим доступу: <http://www.gutenberg.org/files/13646/13646-h/13646-h.htm>

ПРИЧИНИ ТА ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ ТРИВОГИ ПЕРЕД ПУБЛІЧНИМ ВИСТУПОМ

Овчар М.О.,

студентка

Ірпінського державного коледжу

економіки та права,

факультет «Право»

м. Ірпінь, Україна

Публічний виступ відноситься до категорії усних монологічних висловлювань, основна мета якого полягає у досягненні впливу на аудиторію. За оцінками психологів, приблизно 95% людей відчувають страх публічних виступів. Виступ перед великою аудиторією є нелегким завданням під час якого більшість людей відчуває нервозність та хвилювання. Відповідно більшість людей, яким необхідно у зв'язку із професією виступати на публіці записуються на заняття, де навчаються добре говорити перед публікою. Однак, щоб бути хорошим публічним оратором, необхідно знати, як ефективно подолати переживання і донести потрібну інформацію.

За словами тренерки ораторської майстерності із понад 5-річним досвідом роботи Антоніни Кашуби, людей, котрі працюють з публікою, можна умовно поділити на 2 типи: оратори-початківці та оратори-професіонали. Проблема перших полягає в тому, що страх перед широкою публікою сковує їхні рухи та мову. Це негативно впливає на якість виступу. Друга група людей, ораторів-професіоналів, скаржиться переважно на те, що не завжди може керувати перебігом свого виступу та іноді спрямовує розмову в зовсім інше русло, ніж заплановано [1].

Деякі люди нервують перед виступом, а інші під час виступу. Трішки нервувати перед важливою промовою – це природньо і характерно, навіть для досвідчених ораторів, однак під час виступу вони почувають себе просто чудово. Способи подолання тривоги, як правило, дуже схожі. Тільки майте на

увазі, чим більше ви практикуєте, тим більше шансів, що ви будете нервувати лише перед промовою, а не під час неї.

Занепокоєння може бути викликане одним або декількома з таких факторів:

Новинка. Якщо ви до цього не мали змоги публічно виступати, ви можете нервувати, просто тому що не знаєте, як це правильно робити. Ми завжди нервуємо перед невідомим, ось чому практика має вирішальне значення. Навіть якщо ви не досвідчений спікер, ви будете почуватися значно впевненіше, якщо перед цим повторите промову більше трьох разів на самоті, у колі друзів чи рідних. Найбільшою помилкою, яку роблять початківці, це виступи без попередньої практики, що призводить до помилок, які можна було не допустити попередньо підготувавшись. Джованні Сегар – тренер публічних виступів наголошує: «Мої власні промови значно покращуються з кожним разом, коли я їх практикую...» [2].

Формальність. Важливість промови може стати ще одним фактором для занепокоєння. Якщо ви повинні виголосити важливу ділову промову, від якої залежить ваша подальша кар'єра, ви будете нервувати більше, ніж якщо виступати зі звичайною промовою для тієї ж аудиторії. Загалом, чим важливіша подія, тим більше шансів нервувати.

Аудиторія. Іноді ви нервуєте тільки через тип чи розмір своєї аудиторії. Взагалі, велика аудиторія здається страшнішою для переважної більшості ораторів. Проте Джованні Сегар – досвідчений спікер, має протилежну думку: «Подання фактичної промови невеликому колу людей змушує мене відчувати себе більш незручно і трохи нервувати. Частково це пов'язано з тим, що я зазвичай включаю багато гумору у свої виступи, а більша аудиторія, як правило, більше сміється, оскільки вони харчуються одне одним». Тип аудиторії, також може вплинути на впевненість. Якщо аудиторія наповнена людьми, які не погоджуються з вашою позицією, ви будете боятися встати і пояснити свою позицію.

Складність. Деякі ситуації складніші, ніж інші, і будь-які ускладнення,

також можуть сприяти тривозі під час публічних виступів. Прикладом ускладненої промови є виступ обмежений у часі із суперечливими ідеями, що спричиняє дискусії та суперечливі думки серед слухачів [2].

Загальна соціальна тривожність. Деякі люди хвилюються не тільки, коли виступають, вони також нервують завжди, коли знаходяться у соціумі. В такому випадку буде набагато складніше подолати тривогу публічних виступів. Якщо ви страждаєте від тривоги під час публічних виступів, з'ясуйте, чи є також у вас постійна тривожність у звичайних буденних ситуаціях, що потребують контакту з різними людьми. Якщо так, знайте, що подолання страху за таких обставин потребуватиме більшої кількості часу та зусиль.

Поради щодо боротьби з різними видами тривоги під час публічних виступів:

Подолання тривоги під час виступу. Під час промови, ви повинні дихати якомога глибше і обов'язково робити паузи частіше. Нервові люди, говорять занадто швидко, намагаючись заповнити тишу. За таких обставин вам не вистачить подиху, ви будете задихатись і хапати повітря. Найчастіше ваша аудиторія налаштована позитивно і хоче, щоб ви мали успіх. Зосередьтесь на привітних обличчях або знайдіть знайому людину, а на людей, які мають незадоволений вигляд краще взагалі не звертайте уваги, тому що ви почнете відволікатись і розмірковувати, що є причиною їхнього невдоволення, чи що ви сказали не так. Подивіться на ситуацію загалом, що станеться, якщо ви погано виступите? Напевно, нічого особливого. Ви продовжите жити далі, а це буде хорошим досвідом. Джованні Сегар пише, що фізіологічно хвилювання та енергія насправді однакові. Якщо ви виступаєте з промовою то ваша аудиторія вважає вас достатньо важливою особою для прослуховування. Шануйте це і зосередьтесь на тому, щоб витратити енергію не на хвилювання, а на те, щоб поділитися своїм повідомленням, це сприяє вільному потоку думок.

Тривога перед вашою промовою. Підготовка є ключовою. Чим більше ви готуєте свою промову, тим менша ймовірність, що ви будете нервувати безпосередньо перед нею. Окрім підготовки, важливо прийти на місце виступу

завчасно, це допоможе оцінити ситуацію та зібрати думки до купи. Останнє, що ви можете спробувати – це фізичні вправи перед виступом. Дослідження щодо цього неоднозначні, але немає сумнівів, що вас переповнює енергія, через що виникає відчуття хвилювання. Якщо присісти 10 разів ви викинете зайву енергію і вам стане легше [2].

Антоніна Кашуба виділила власні топ-4 «фішки», які зроблять ваш виступ максимально вдалим:

1) Робота з аудиторією. Не залишайте аудиторію без уваги. Звертайтеся по імені до окремих людей, запитуйте їхню думку, ставте риторичні запитання, спонукайте піднімати руку, кивати головою.

2) Влучні фрази. Кажуть: «Лаконічність – сестра таланту». Звісно, це не завжди, але вводити у свою мову влучні фрази, відомі широкому загалу, просто необхідно. Однозначно, що і ваші власні влучні фрази, які аудиторія сприймає «на ура», не варто залишати поза увагою.

3) Цікаві історії. Це те, з чого можна розпочати чи закінчити виступ. Також цікаві історії підійдуть для втомленої аудиторії.

4) Анекдоти/гумор. Жарти варто використовувати тільки тоді, коли ви є майстром анекдотів. Пам'ятайте, що невміло розказаний анекдот – жалюгідне видовище [3].

Підводячи підсумки нашому дослідженню варто зазначити наступне: перед публічною промовою нервує практично кожен, питання в тому, щоб навчитися долати ці переживання і якісно та цікаво доносити потрібну інформацію до слухача. А це потребує практики та неабияких зусиль.

Література:

1. Левчук І. П. Мистецтво публічного виступу / І. П. Левчук. – Луцьк: Вежа-Друк, 2014. – 64 с.

2. Giovanni S. Types of public speaking anxiety and how to deal with them [Електронний ресурс] / Segar Giovanni // Potent speaking. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://potentspeaking.com/types-public-speaking-anxiety-deal/>.

3. Колісник А. Як подолати страх публічного виступу: поради тренерки ораторської майстерності [Електронний ресурс] / А. Колісник // Шпальта. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://shpalta.media/2018/09/04/yak-podolati-strax-publichnogo-vistupu-poradi-trenerki-oratorsko%D1%96-majsternosti/>.

УДК 81

Філологічні науки

ВЕРБАЛЬНА СКЛАДОВА АНГЛОМОВНОГО ГРАФІЧНОГО РОМАНУ

Олійник А.О.,

*студентка факультету іноземних мов
Вінницький державний педагогічний
університет імені М. Коцюбинського
м. Вінниця, Україна*

В останні роки в науці відзначається закономірне зростання інтересу до проблеми візуалізації, невербальної комунікації, що обумовлено самими вимогами сучасної комунікації, перш за все електронної. У зв'язку з цим набирають популярності порівняно нові жанри літератури. Читачі все більше і більше надають перевагу нестандартним творам, які містять не лише нові ідеї та захоплюючі образи, але й мають оновлену форму та структуру. Одним із таких жанрів є графічний роман.

Графічний роман – один із різновидів креолізованого тексту, в якому поєднуються два негомogenous елементи – вербальний та невербальний. «Графічним романом» (синонім – «графічна новела») описують і зібрані під однією обкладинкою комікси, і цільні історії, і «комікс-адаптації» художніх книг, і книги, в яких зовсім немає жодного слова. Деяке інше визначення дає словник сучасного читача, створений видавництвом «ЕКСМО»: графічний роман – самостійний художній твір, в якому головне смислове та оповідне навантаження концентрується на малюнку, а не на тексті [1].

Англомовний графічний роман як єдність оповідання і візуальної дії включає в себе візуальний і вербальний компоненти – коментарі до зображень, що

забезпечують зв'язність оповідання та експлікують деяку інформацію, і діалоги персонажів, традиційно укладені в спеціальний візуальний елемент – філактер.

Констатація тісного зв'язку графічного роману з літературою обумовлена наявністю в ньому вербального тексту, фікції і наративу в його структурно-змістових шарах, що дозволяє дослідникам стверджувати, що він займає певне місце серед письмових жанрів, проте за низкою ознак він наближається до усних жанрів [2, с. 4-5]. Саме тому особливий інтерес складає порівняльний аналіз графічного роману та першотвору з метою виявлення спільних та відмінних ознак з подальшим визначенням характеристик, властивих вербальній складовій англомовного графічного роману.

У якості матеріалу для дослідження нами були обрані романи Рея Бредбері «451° за Фаренгейтом» та «Темні вони були, і золотоокі» та їх адаптації, виконані самим автором.

Незадовго до смерті Р. Бредбері попрацював над перетворенням кількох своїх книг у комікси. Першою з них став графічний роман «451° за Фаренгейтом», художником якої став Тім Гамільтон, письменник же самостійно додав тексти.

Як правило, авторський текст графічного роману повністю співпадає з текстом оригіналу, проте, інколи зустрічаються й невеликі розбіжності на мовних рівнях. Виконавши зіставний аналіз творів-оригіналів та їхніх графічних адаптацій нами було виявлено відмінності, які можна поділити на такі категорії:

- відмінності у використанні фонографічних засобів;
- зміни на синтаксично-структурному рівні;
- зміни на лексичному рівні.

Найчисленнішими та найбільш помітними виявились відмінності у використанні фонографічних засобів у творах-адаптаціях, порівняно із першоджерелами, адже такі фонографічні засоби, як вигуки, прийоми звуконаслідування, тощо є рисою, притаманною графічному роману як різновиду креолізованого тексту.

Найбільш експресивно представлені ознаки розмовності на фонетичному рівні мови. Так «для будь-якого коміксу характерна наявність вигуків – незмінних морфологічно нероздільних слів (*ah, oh, oops, hmm, ouch, uh – huh, etc.*)» [3, с. 45]. У графічному романі Р. Бредбері вигуки виступають, як в якості слів-сигналів, які є окремою частиною мови і виражають емоційний стан, так і в якості основи для звуконаслідування.

“Oh they don't miss me. I'm antisocial they say”(текст графічного роману) [4, с. 32].

Наступним за кількістю відмінностей між текстом першотвору та текстом адаптації є синтаксично-структурний рівень. На цьому рівні спостерігаються такі зміни:

- розбіжності у використанні особових займенників;
- розбіжності у використанні синтаксичних конструкцій діалогічного мовлення;
- відсутність слів автора у тексті графічного роману;
- додавання фраз, відсутніх в оригіналі, але семантично уточнюючих зміст зображення.

Аналізуючи синтаксичний рівень, ми виявили, що у тексті коміксу часто не зображується пряма мова з використанням слів автора, на відміну від оригіналу, наприклад: *“What’s wrong?, asked his wife”*. Відсутність слів автора у цьому прикладі у творі-адаптації пояснюється тим, що до репліки додається картинка, яка показує, кому саме належить висловлювання. Таким чином, можна відзначити комплементарну функцію невербального компонента графічного роману, тобто доповнення змісту висловлювання відповідним зображенням.

На семантичному рівні зустрічається заміна лексичних одиниць на близькі за семантичним значенням.

Іноді фрази графічного роману та оригіналу відрізняються семантично, наприклад:

Why, in another year there'll be a million Earthmen on Mars (оригінал) [5].

Why in ten years there'll be a million Earthmen on Mars (адаптація) [6].

У даному прикладі в оригіналі використовується *another year*, а в тексті графічного роману *ten years*. На нашу думку словосполучення *ten years* використовується у графічному романі для того, щоб уточнити через скільки років люди житимуть на Марсі. Порівнюючи графічний текст із зображенням, можна сказати, що це запитання є риторичним і не належить прямій мові жодного героїв. Воно підкреслює обставини буття та прогнозує подальший розвиток подій.

Проведений аналіз показав, що найбільше розбіжностей між творами-оригіналами та їх графічними адаптаціями можна знайти у використанні фонографічних засобів у романах-адаптаціях. Другим за кількістю відмінностей є синтаксично-структурний рівень, на якому спостерігаються відмінності у використанні особових займенників, синтаксичних конструкцій, слів автора у графічному романі, а також спостерігається додавання фраз, відсутніх у тесті оригіналу. Найменше розбіжностей було виявлено на семантичному рівні, що є очікуваним, адже комікс не має на меті змінити суть тексту-оригіналу, він скоріше презентує його дещо іншим способом, уточнюючи та доповнюючи за допомогою зображень.

Література

1. Барст О. В. Структурно-семантические особенности организации гипертекстового нарратива : (на материале гиперромана М. Джайса *Twelve Blue*): дисс. на соискание учён. степени канд. филол. наук : 10.02.04 «Германские языки» / Ольга Владимировна Барст. – Санкт-Петербург, 2005. – 182 с.

2. Бернацкая А. А. К проблеме «креолизации» текста: история и современное состояние / А. А. Бернацкая // Речевое общение : Специализированный вестник / Краснояр. гос. ун-т; [под ред. А. П. Сковородникова]. – Красноярск, 2000. – Вып. 3 (11). – С. 104–110.

3. Цыркун Н. Комикс: героический эпос как жанровый гибрид / Н. Цыркун // Искусство кино. – 2012. – № 2. – С. 124–135.

4. Bradbury R., Hamilton T. *Fahrenheit 451: The Authorized Adaptation*. Hill and Wang Paperback, 2009. – 151 p.

5. Bradbury R. Dark They were and Golden Eyed. <http://raybradbury.ru/library/story/49/11/0/>

6. Bradbury R. Chronicles <https://readcomiconline.to/Comic/Ray-Bradbury-Chronicles/Issue-1?id=148292#15>

УДК 81

Філологічні науки

АНТИЧНИЙ СВІТ І ПЕРЕКЛАД ЕПОХИ СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ

Саган Ю.В., Сидорук Г.І.

Національний університет біоресурсів

і природокористування України

м. Київ, Україна

Переклад – це невід’ємна частина людського життя в якій існують безліч різних культур та етносів. Переклад завжди відігравав особливу роль у розвитку світової культури. Переклад виник одразу після народження писемності. Найдавнішою формою письма є шумерський клинопис, який виник у Месопотамії.[1, с.7]. Ці письмові клинописні манускрипти виникли ще близько чотири з половиною тисячоліття тому. Вони були виконані на глиняних табличках у формі текстів на двох чи трьох мовах, знайдені під час археологічних розкопок. Саме ці таблички є доказом того, що перекладознавство зародилося досить давно.

Перший перекладач, відомий нам, був єгиптянином. Його ім’я – Анхурмес. У XIV с. до н.е. він був верховним жрецем в Тунісі.

Грецько-римська антична епоха стала найпершою свідомою і відомою епохою в історії розвитку перекладу. У цей час вже були сформовані перші перекладацькі концепції. Римляни активно займалися перекладами з грецької мови на інші вже наявні мови на той період.

Завдяки перекладу, Рим зміг надбати для себе найбільшу культурну спадщину стародавньої Греції. Скарбниця грецької літератури була відкрита у 240 році ВС. Лівієм Андроніком. Грецький раб створив латинський переклад

Одіссеї. Блискучими перекладачами були також римські послы і оратори - Теренцій, Цицерон, Горацій, Вергілій.

Найталановитішим перекладачем класичного періоду був Цицерон. Його теоретичні роздуми про переклад були насичені патріотизмом. Він був схильним до основної передачі змісту оригіналу, а не до дослівного перекладу.

Ієронім Стридонський вважається перекладачем першої визнаної автентичної латинської версії Біблії (400 AD) [1, с.8]. У 382 році Святий Ієронім працює в Римі радником, секретарем і Папи Дамаса I. Саме він доручив йому зробити переклад біблійних текстів Нового Заповіту, користуючись як першоджерелом офіційні грецькі манускрипти. Ієронім перший в історії переклав Старий Заповіт з іврейської мови на латину. У VIII с. його було проголошено святим. Міжнародна федерація перекладачів з 1920 року відзначає день Святого Ієроніма 30 вересня як Міжнародний день перекладу.

Поступово античний світ відходить на задній план і починається європейська епоха. У XIII столітті латинська мова замінюється іспанською. Основна увага сконцентровується на перекладі математичних, астрономічних, медичних, астрологічних матеріалів. У цьому ж столітті, через бідність Європи на власні культурні і наукові здобутки, за підтримки короля Альфонсо X і церкви, перекладачі започатковують власну культурну традицію [2, с. 40].

У IVст. н.е. відбулася перша спроба перекладу Біблії готською мовою, зроблена вестготським монахом Вульфиллом. Для цього перекладу він зробив готський алфавіт і використовував транскрипцію і калькування для слів, яких не було у готській мові. Переклад був дослівним і досить незрозумілим. Це додавало більшій релігійній містичності перекладу.

У цей час також збільшується певна частина світських перекладів. Поширюється рицарський роман в Англії, Іспанії, Італії, Німеччині, Норвегії, і особливо перекази французьких рицарських романів. Це все завдяки перекладу. Найвідомішим став старофранцузький епос "Пісня про Роланда".

Спершу люди вважали, що носії мов неповноцінні і займатися перекладом це диявольське заняття. З часом, ця думка змінилася. У світі почали

формуватися серйозні дипломатичні відносини і перекладач стає посадовою особою офіційного значення. У XIII столітті в Парижі було відкрито спеціальну Вищу школу усних перекладачів зі східних мов.

У X с. свою перекладацьку діяльність у Німеччині починає Ноткер Губатий. Він керував школою в монастирі Санкт Галлен. На той час це був найбільший центр перекладу. Ноткер переклав "Риторику" й "Категорії" Аристотеля, "Шлюб Філології та Меркурія" Марціона Кацелли, "Втіха філософією" Боеція, "Буколики" Вергілія. Він користувався буквальним перекладом, але інколи й брав до уваги транслітерацію, калькування й конверсію [3, с. 12].

У середні віки перекладацька діяльність також активно розвивалася і на Сході. В арабському світі вона припадає на VIII-XIII с., тобто в епоху активного розповсюдження ісламу. Іран і Сирія були наймогутнішими перекладацькими центрами. Індійські перекладачі також не відставали від розвитку. Достатньо вагомими були перекладацькі традиції в Кореї, Тибеті та Монголії. На жаль, в Китаї аж до XX с. майже нічого не перекладалося через його історичну і культурну самодостатність.

Отже, ми прослідкували зародження перекладознавства і його розвиток у Середньовіччі. Переклад стоїть на одному ж щаблі, що й писемність. Усний і письмовий переклад продовжував існувати в міжнародних відносинах, зовнішній торгівлі, війсьній справі. Більш того, переклади церковних творів в деяких країнах сприяли розвитку національних мов і літератур. Переклад постійно вдосконалюється і набуває нових тенденцій на світовій арені.

Література:

1. Кияк Т.Р. Перекладознавство (німецько-український напрям): підручник / А.М. Науменко, О.Д. Огуй. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2009. – 543 с.
2. Korunets, I.V. Theory and practice of translation». Підручник. – Вінниця: Нова Книга, 2003. – 448с.
3. Корунець І.В. Нарис з історії західноєвропейського та українського перекладу / І.В. Корунець. – К: КДПУ, 2000. – 86 с.

AMERICAN AND BRITISH VOCABULARY: DIFFERENCES OF THEIR
VARIANTS IN MODERN LITERARY ENGLISH

Сацюк Д. П.,

студентка

гуманітарно-педагогічного факультету

Сидорук Г.І.

кандидат філологічних наук, Доцент

Наукові інтереси: Теорія та практика

письмового та усного перекладу

Національний університет біоресурсів

і природокористування України,

м. Київ

The features of English in America have attracted the attention of linguists for a long time. The interest that is manifested to this problem, determined by its importance not only for English but also for a range of such actual problems of general linguistics, as is the nature of language in its regional variability, the variability of literary norms, relations between the variants of the literary language, between the latter and territorial dialects. At the same time, it should be stated that not every aspect of this problem received a satisfactory lighting in the scientific literature. Thus, a comparative study of the vocabulary of the literary language in England and America actually remained out of sight of researchers.

It follows from the foregoing that the known heterogeneity inherent in not only national English in General with its polar options. And this in turn means that the structure of modern English literary literature can be represented as a macro-system containing micro versions.

In order to find out the real relationship between the elements of microsystems, which are extremely important, in our view, take into account the fact that as a separate system, included in a single system of literary language, they are characterized by a clear predominance of the common elements over the elements of recognition. A set of common elements, or zones of overlap formed by the

superposition of microsystems is their common core.

Analysis, in which this condition is violated, gives a distorted picture of the relations between the elements of comparable microsystems. This is evidenced, in particular, those comparative lists, according to the authors of several works that should illustrate the differences of English in England and America in the area of vocabulary.

Synchronous analysis of the distinctive elements of American and British variants allows us to distinguish the following types of lexical-semantic differences.

1. It seems reasonable to distinguish between the two main types of lexical-semantic differences – differences of the content plan when common in expressing the differences in terms of expression in the community in terms of content. Members matches are allocated based on contrast of the first kind will be hereinafter referred to as lexico-semantic divergent, and members of the correspondences of the second kind of lexical – semantic counterparts.

2. The group of lexical-semantic divergent includes words that reveal more or less considerable differences in the semantic structure of community sound shell. These differences can be divided into several main categories:

a) words appearing in the microsystem of the British and American variants of the English language literature, overlap some of its semantic structures and exhibit differences only in the part which refers to one of the microsystems. In such words as market and Amer. reader notes the co-existence of one locally marked lexical-semantic variant with the options general education.

Thus, we are talking about divergent opposition to the unilateral local marking. Level read Microsystems semantic structure of this word is a in one case, the totality of his values and general education the other with the totality of his general education values plus the value inherent in only one of the options.

b) differences detected in the semantic structure of such words as transportation of A. *railway ticket*, B. *link to prison*), in which lexical-semantic variants coexist with more than one locally marked option, and with two – amerikan and british.

Such divergent opposition can be characterized as opposition to the bilateral local marking. Level read microsystems semantic structure of each divergent is a set specific for the variant and general education values.

c) divergent absent the matching of lexical meaning. Time dresser (A. *dressing table* and B. *kitchen table*) are units of various microsystems. At the same time, the fact that the above lexical-semantic divergence read within the same microsystem (in regard to spur additional distribution) and exhibit a certain semantic context that allows us to consider them as variants of the same units of a microsystem.

d) The divergence relationship may also be characterized by the complete absence of any meaningful connection. For example, general English – *pestle, mortar* and A. *muller – thoughtful person, amateur to think*. In such cases, the divergent is not a variant of the same unit of the microsystem, but different words, homonyms.

There are a number of fundamental differences between the divergent oppositions described above. First of all, it should be noted that, in the latter case, unlike all previous differences, the very inventory of constitutive units of the lexico-semantic system applies. At the same time, in all the previous cases, partial semantic differences between is manifested in the different functioning of the same units, that is, differences in the range of contextual environments in which these units may occur in each of the opposing microsystems.

The differences affecting lexical-semantic variants of words clearly outweigh the differences concerning the word inventory itself. This is evidenced by the data of dictionaries in which the notes *Americanism* or *Britishism*, as a rule, accompany not a word as a whole, but only some of its meanings. In our observations, the most characteristic type of divergent oppositions is the one-sided local labeling described above.

III. An analysis of lexical-semantic differences would be incomplete without finding out the relationship between the distinctive elements and other related elements of the respective microsystems, without determining how the individual differences are reflected on the interconnections, i.e.. The object of comparison is not the individual units of the lexical-semantic system – words, lexical-semantic variants

of words, persistent phrases, but certain groups of lexical units, united by intersystem sense and word-formation.

1. The above lexico-semantic differences between the British and American variants are often reflected in the composition of word-generating paradigms (a set of words formed from a given basis by affixation, word-building, conversion, etc.) of opposing units. For example, the members of the analogue juxtaposition of A. *vacation*: B *holiday* – *vacation* differ from each other in their word-forming connections in American and British versions. In the American version, the word-formation paradigm of the vacation noun includes the verb to vacation, "vacation nouns and vacationist" – "vacationer, vacationer", vacationland – "resort". At the same time, in the British version, the word-forming paradigm of the noun holiday includes such locally labeled members as holiday-maker – holiday-making – holiday-making. As a rule, the differences between word-forming paradigms of certain words in American and British variants are only partial. A common example of this kind of discrepancy can be the word-forming relationships found in the word room – "room; rooms; space". In this case, the composition of word-forming paradigms in both variants differs in the presence in the American version of locally labeled units to room – "to live in an apartment", roomer – "resident", room-mate – "roommate", roomette – "single coupe in a railway car". It is significant that the unit of the common nucleus acts as the initial structure, and the locally labeled members of word-generating paradigms are derived from the English-language original structure. The same ratio is observed in the vast majority of other examples we have studied.

2. For the assessment of lexical-semantic differences, it is equally important to review those intra-systemic semantic connections that are found in opposing lexical units. In this case, the object of comparison is the groups of words that are united along different semantic (synonymous and antonymic) relations, lexical-semantic paradigms.

a) Consider some characteristic differences in the structure of lexical-semantic paradigms. For example, in the British version, the noun gun is a reference word for a paradigm that includes cannon – gun and rifle – rifle. The meanings of the last two

words are determined by the value of the reference word, expressing more specialized concepts. In the American version, the lexical-semantic gun paradigm, in addition to these words, also includes a pistol – "pistol" and revolver – "revolver". Thus, in this case we are talking about a more extended composition of the lexical-semantic paradigm of the word gun, due to its greater semantic capacity in the American version.

b) In other cases, the different composition of lexical-semantic paradigms is determined not by the semantic structure of the reference word, but by the different segmentation of the semantic space covered by this paradigm in British and American variants. For example, lawyer -characterized in that, in addition to the common components for both options (counsel, attorney), includes such locally labeled units as 1-counsellor and 2- barrister and solicitor. The barrister / solicitor juxtaposition is specific to the UK version and does not match the US version.

c) Cases of divergence of reference words of lexico-semantic paradigms are much less common. This refers to the paradigmatic series of store-shop-market in the US version, opposed to shop-store – in the British version. The basic word of the first paradigm is store and the second one is shop.

d) Sometimes the structure of opposing lexical-semantic paradigms differs not only in its composition or reference word, but also in the relation between its elements. Thus, in the British version, the words *carriage* and *wagon* refer to *relative autonomy*. Each of them, in turn, serves as a reference word for independent paradigmatic branches. e) Sometimes the nature of the semantic relationship between the elements of the paradigm varies. Yes, in American and British variants, the adverbs up and down are interdependent. However, the lines of their antonymic opposition do not completely coincide. The American version is alien to the opposition of up and down when indicating the direction of movement from the periphery to the center and from the center to the periphery. In it (in similar contexts) up and down are contrasted in the values *north* and *south*.

From the above we can conclude that the elements of the common nucleus of opposing systems far outnumber the distinguishing elements not only in quantitative

terms but also in their functional significance. This fact is reflected in the superiority of differences in variants of constitutional units over differences affecting the inventory of constitutional units, and in a limited range of proportional differences. For the relation between the elements of the common nucleus and the distinctive elements, the predominance of unilaterally labeled analog and divergent oppositions is demonstrable. At the same time, the predominance of common English units among the reference words of lexico-semantic and word-forming paradigms indicates that the distinguishing elements tend to be at the periphery of opposing microsystems. In the light of this relation between the distinctive elements and the common core, it becomes quite clear that there is no interruption of communication between the native speakers of both variants of the English language. Add to this the fact that, according to the informants' poll, the mutual understanding of both options, in addition to the common core, is greatly facilitated by the fact that a large proportion of Americans is included in the receptive dictionary of the English, and a large part of Britishism is in the receptive dictionary of Americans, apparently confirms the correctness of H. Hockett's hypothesis about the essential role that belongs to the distinctive elements that are in the so-called "range of receptive control of language" (range of receptive control), when communicating between persons whose idiolects are represented are systems that overlap with the common kernel.

Finally, it should be noted that the boundaries between the distinguishing elements and the common core in the vocabulary area are, in some cases, quite fragile and mobile. This is due to the significant interpenetration of opposing lexico-semantic microsystems and, in particular, the increased replenishment of the vocabulary of the British variant by Americanisms.

References:

1. <https://myvic.com.ua/amerikanska-i-britanska-leksika-vidminnosti-variantiv-v-suchasniy-literaturniy-angliyskiy-movi>

ФУНКЦІОНУВАННЯ ЗАПОЗИЧЕНЬ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПЕРЕДАЧІ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Ткачук К.С.

студентка

гуманітарно-педагогічного факультету

Національний університет біоресурсів

і природокористування України, м. Київ

Науковий керівник Сидорук Г.І.

Мова – це нетлінний скарб століть, що передається від покоління до покоління і об'єднує минуле й прийдешнє. Це живий організм, що постійно змінюється та розвивається: приходять щось нове, зникає непотрібне і зайве. Будь-які зміни залишають свій відбиток у історії процвітання мови даної країни. Великий вплив у її розвитку відбувається внаслідок різних соціальних причин, а саме: війни, торгівлі, подорожей, технічного співробітництва, культурних зв'язків. І так само, як одна держава не може існувати в суцільній ізоляції від інших, всі мови світу знаходяться в постійній взаємодії. Найкращим прикладом цього є запозичення.

Запозичення – це процес, у результаті якого в мові з'являється і закріплюється певний іншомовний елемент. Це невід'ємний складник функціонування та історичної зміни мови, одне з основних джерел поповнення словникового запасу. Запозичення є наслідком різнобічних контактів між двома або декількома носіями різних мов. Воно лежить у самій основі мовної діяльності і є властивим для кожної мови, тому тема запозичення завжди розглядалася як важлива і актуальна для учених, що працюють в галузі лексикології.

Цей процес може відбуватися в обох напрямках між двома мовами, але частіше асиметрично, тобто більша кількість слів переходить в одному напрямі, ніж в іншому. В такому випадку мова-джерело має перевагу в сенсі багатства мови, що дозволяє їй збагачувати іншу мову.

Хоча й відомо, що частка запозичених елементів у мовах велика, точно підрахувати їх кількість не представляється можливим, як через постійне

збільшення кількості іншомовних елементів, що проникають у мову, так і внаслідок дії процесу асиміляції, який ускладнює можливість встановити походження слова. Це відбувається через те, що слова, запозичені в найдавніші часи і повністю асимільовані приймаючою мовою, не сприймаються як іноземні, і встановлення їх походження - складність навіть для лінгвіста.

Відповідно до ступеню засвоєння запозичення поділяються на:

1) повністю засвоєні – слова, які відповідають усім морфологічним, фонетичним та орфографічним нормам мови-реципієнта. Їх уживають уже як свої, а не іншомовні слова.

2) частково засвоєні – слова, які залишились іншомовними відповідно до своєї вимови, правопису і граматичних форм та не мають англійського відповідника.

Причини цього явища різні, але єдині для всіх мов. Т. Полякова вважає, що проникнення запозичень у лексичну систему української мови пов'язане з трансформаційними процесами, які спричинені зовнішніми (екстралінгвістичними) та внутрішніми (інтралінгвістичними) чинниками.

До перших належать: 1) історичні міжнародні контакти та білінгвізм; 2) новаторство нації в окремій сфері діяльності; 3) мовний снобізм, мода та іншомовні запозичення; 4) авторитетність мови джерела, пов'язана з політичним авторитетом держави; 5) впровадження заходів, що стосуються мовної політики.

До інтралінгвістичних відносять наступні: 1) потреба в найменуванні об'єкта чи явища, це відбувається за відсутністю позначуваного явища в когнітивної базі мови-рецептора. Це основна і найбільш давня причина запозичення; разом з новим явищем в мову народу входить і його назва; 2) потреба в найменуванні об'єкта чи явища, обумовлена неточністю наявної назви. При наявності споконвічного і іншомовного слів з подібним значенням англійське слово має більш загальне значення, а запозичене – як загальне значення, так і додаткові відтінки.

Виділяють наступні причини активізації впливу англійської мови: комп'ютеризація, потяг до міжнародних стандартів ділового партнерства, до науки та освіти заходу, передове товаровиробництво в англомовних країнах ,

лідерство англійської як міжнародної. Такі дослідники як Н. Клименко та А. Наумовець відзначають її раціональну будову та багатство словникового складу, який дозволяє створювати розгалужені терміносистеми.[1;19]

Переважно запозичення нових англіцизмів у систему української мови відбувається безпосередньо. Так, за словами М. Ковалю, до сучасної української мови потрапляє 80 відсотків англо-американських слів. Прикладом, коли англійська мова є мовою-джерелом запозичень, можуть бути такі найменування:*грант, шоу-бізнес, фітнес, фастфуд, хотдог, секонд-хенд*. [2;420]

Серед запозичень В. Сніцар виділяє такі структурні типи:

1) слова латинського або грецького походження, запозичені спочатку в англійську, а потім з неї – в українську мову (асистанс, ірейта, триплікат);

2) слова, штучно створені в англійській мові з латинських або грецьких елементів (телепроект, парамедицина);

3) слова, створені в англійській мові на основі грецького або латинського елементів та англійської частини (суперхіт, суперстар, телебос);

4) слова інших мов, які спочатку були запозичені в англійську, а потім, через її посередництво, перейшли в українську мову (кетчуп, зомбі);

5) слова, створені в англійській мові на основі англійського компонента та запозиченого з інших (не грецької та латинської) мов (айс-ревью, сафарі-парк). [3;255]

Розгляд слів, запозичених з англійської мови в українську, дав змогу визначити, що вони переважно належать до таких лексико-семантичних груп: суспільно-політична, економічна, інвестиційна, фінансова, банківська, зовнішньоекономічна лексика, лексика бізнесу та ринку, маркетингу, торгівлі, технічна, наукова, музична, культурна, спортивна та побутова лексика.

Під час перекладу запозичень можуть використовуватися всі прийоми, але не всі вони однаково застосовні в різних випадках. Це пояснюється тим, що ступень необхідної точності та експресивності перекладу в різних сферах нерівний. Так, при перекладі запозиченої термінології основною метою є забезпечення максимальної точності, переклад запозичень в художній літературі вимагає пере-

дачі конотативних значень слів, при перекладі неологізмів найчастіше необхідне розшифрування та пояснення значення слова. У кожному конкретному випадку перекладач як автор тексту має вирішувати, який спосіб перекладу найбільш точно зможе передати сенс висловлювання і наміри автора; необхідно враховувати ступінь підготовленості читача в тій чи іншій області, а також стилістичну адекватність, що особливо важливо при перекладі художньої літератури.

У загальних рисах можна намітити два шляхи перекладу, якими прямує перекладач: прямий або буквальний переклад і непрямий переклад.

Під дослівним перекладом розуміють відтворення конструкції оригіналу без будь-яких змін і без суттєвої зміни порядку слів у реченні. Під буквальним перекладом слід розуміти переклад по зовнішній (графічній або фонетичній) подібності між іноземним та українським словом або словосполученням, без врахування смислових відмінностей між ними. Звідси зрозуміло, що дослівний переклад за певних умов є цілком закономірним явищем, а буквальний не допускається ніколи .

Непрямий переклад – це відтворення літературного тексту засобами іншої мови з якомога повнішим збереженням його мистецьких якостей .

Дійсно, може мати місце випадок, коли повідомлення мовою оригіналу прекрасно перекладається мовою перекладу, бо воно ґрунтується або на паралельних категоріях (структурний паралелізм), або на паралельних поняттях (металінгвістичний паралелізм). Але може трапитися і так, що внаслідок структурних або металінгвістичних відмінностей, деякі стилістичні ефекти неможливо передати мовою перекладу, не змінивши тією чи іншою мірою порядок розташування елементів або навіть лексичні одиниці. В такому випадку необхідно вдаватися до більш витончених засобів.

Основними способами відтворення термінології є транслітерування, кулькування та пряме запозичення. Одним із найбільш поширених способів перекладу термінів є транслітерування (від лат. *trans* – крізь, через, та *litera* – літера) – передача літер іншомовного слова за допомогою літер алфавіту мови перекладу: *brand* (бренд), *grant* (грант), *multimedia* (мультимедія). Ще одним

видом перекладу є пряме запозичення, яке зазвичай використовується в симбіозі з українською лексемою, з вказівкою на рід або вид: *PR-відділ*, *VIP-місця*.

Сучасні запозичення англійського походження мають бути максимально точними та лаконічними. Тому що їх використання часто відбувається саме задля економії мовних засобів порівняно з питомими чи калькованими описовими виразами: бренд (розрекламована торгова марка певного товару), *грант* (грошова допомога на навчання чи наукове дослідження). Однак цей метод зазнає чимало критики з боку перекладознавців, адже примушують реципієнтів перекладу знати іноземну мову. Одним із найпоширеніших способів відтворення термінів є калькування – засіб перекладу лексичної одиниці шляхом заміни її складових частин (морфем або слів) їх лексичними відповідностями у мові перекладу: *service center* – сервісний центр, *discount card* – дисконтна картка, *marketing analysis* – маркетинговий аналіз. Таким чином, за умови збереження комунікативності і функціонально-стилістичних обмежень, значна частина запозичених одиниць поступово стає частиною термінологічної системи і часто-густо потрапляє до загальноновживаної лексики. При цьому адаптація неологізмів відбувається у більшості випадків через діяльність засобів масової інформації. Через активність процесу англізації української мови питання запозичання заслуговують на подальше докладне наукове дослідження.

Отже, ми виявили, що запозичення слів властиве всім мовам світу на всіх етапах розвитку, є ознакою життєздатності мов, а процес англізації української мови наразі доволі активний. Тому природним є інтерес учених до етимології лексичних запозичень у мові, до сфери їх вживання, але більшою мірою – визначення причин надмірного захоплення і невиправданого використання запозиченої лексики.

Література:

1. Наумовець А.Л. Імплементация англіцизмів в українській мові / Укр. термінологія і сучасність : зб. наук. праць - Вип. IV. - К. : КНЕУ, 2001. - С.19-20
2. Коваль М.П. Основні аспекти української науково-технічної термінології з інформатики // Вісник : Проблеми української термінології. Матеріали 6-ї

Міжнародної наукової конференції. - Львів : Львівська політехніка, 2000. - №402. - С. 420-428.

3. Сніцар В.П. Аналітичний огляд літератури з проблем новітніх англомовних запозичень у лексико-семантичну систему української мови // Вісник КНЛУ. - № 1. - К., 2012. - С. 251-260

Філологічні науки

МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ I-II РІВНІВ АКРЕДИТАЦІЇ

Федосова А.Ю.,

викладач іноземної мови (англійська)

Маріупольський коледж ДВНЗ «ПДТУ»

Традиційні завдання освіти у вигляді знань, умінь, навичок сьогодні недостатні, адже сучасне суспільство потребує особистостей, здатних практично розв'язувати різноманітні професійні та життєві проблеми, бути спроможним до самореалізації в різноманітних сферах своєї життєдіяльності.

Самостійна робота студентів – це їх діяльність, яка спрямована на оволодіння навчальним матеріалом або його застосування, що відбувається без участі викладача.

Самостійність в навчанні – найважливіша передумова повноцінного оволодіння знаннями, вміннями й навичками. Правильне застосування самостійної роботи розвиває довільну увагу студентів, виробляє в них здатність міркувати, запобігає формалізму в засвоєнні знань і взагалі формує самостійність як рису характеру. Це зумовлює обов'язковість і різноманітність самостійних робіт.

На кожній парі можуть бути самостійні роботи різного дидактичного призначення. Ефективність самостійної роботи значною мірою залежить від способу постановки завдання (йдеться про розробку навчальних завдань, їх формулювання, вказівки щодо послідовності опрацювання матеріалу). Бажано, щоб інструктаж був детальним, особливо коли студентам пропонують самостійно

вивчити новий матеріал. Якщо вказівки мають загальний характер (алгоритм розв'язування задачі, схема морфологічного і фонетичного розбору тощо), варто оформити їх у вигляді пам'ятки (настінної таблиці), яку вивішують на дошці. Ми виділяємо декілька етапів проведення самостійної роботи на парі:

1. Підготовчий:

Викладач розповідає студентам про мету їхньої роботи, розкриває можливості її успішного виконання, залучаючи до такого обговорення самих студентів. Викладач пропонує користуватися різними довідковими джерелами, сам заздалегідь готує різноманітну літературу.

2. Сам процес самостійної роботи студентів на парі; Викладач забезпечує поступовий перехід від роботи репродуктивного характеру до складнішої, що потребує застосування умінь і навичок користування довідниками, словниками, і, врешті решт, до самостійної творчості, що потребує прояву фантазії, уяви тощо.

3. Підсумково-узагальнюючий етап;

Він передбачає введення самостійної роботи у класі в більш або менш складний варіант дослідницької роботи

4. Заключний етап;

Вибір студентами різнорівневих завдань для системи самоосвіти.

Викладач повинен заздалегідь визначити форми стимулювання та заохочення кращих студентів, які досягли успіхів. Також викладач аналізує типові помилки, прогнозує подальшу взаємодію зі студентами. Викладач повинен приділяти увагу вдосконаленню пізнавальної діяльності студента.

Література:

1. Демченко О. Дидактическая система организации самостоятельной работы

2. студентов / А. Демченко // Начальная школа. - 2006. - № 5. - С. 68-70.

Дичкивская И. М. Инновационные педагогические технологии / И. М. Дичкивская.- К.: Академвидав, 2004. - 351 с.

3. Смолкин А. Методы активного обучения / А. Смолкин. - М.: Высш.шк., 1991. - 290 с.

4. Ильина Т.А. Актуальные проблемы дидактики высшей школы// Новое в теории и практике обучения. - 1979.- Вып.4
5. Ильясов И.Н. Критическое мышление организация процесса обучения// Директор школы. - 1995. - № 2
6. Ильясов И.Н. Структура процесса учения. - М., 1986
7. Кларин М.В. Педагогическая технология в учебном процессе.- М.,1989
8. Куписевич Ч. Основы общей дидактики: Пер. с польск. – М.: Высшая школа, 1986
9. Ляудис В.Я. Формирование учебной деятельности студентов.: М., 1989
10. Ляудис В.Я. Инновационное обучение и наука. – М., 1992

